

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ในส่วนแรกจะกล่าวถึงกลุ่ม
การทำงานและพื้นฐานอาชีพในค่านค่อไปนี้

- ก. ความหมายของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
- ข. ความเป็นมาของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
- ค. โครงสร้างของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในหลักสูตร ประถม

ศึกษา พุทธศักราช 2521

ง. เทคนิคและวิธีการ สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ส่วนที่สองจะกล่าวถึงแหล่งความรู้ในชุมชนในค่านค่อไปนี้

- ก. ความหมายของคำว่า แหล่งความรู้ในชุมชน
- ข. ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน
- ค. การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการ เรียนการสอน
- ง. ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

ส่วนที่สามซึ่ง เป็นส่วนสุดท้าย จะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในค่าน
ค่อไปนี้

- ก. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
- ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดทั้ง 3 ส่วนตามลำดับค่านค่อไปนี้

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้จัดให้มีส่วนที่เป็นการ
เตรียมประกอบอาชีพไว้ในกลุ่มประสบการณ์หนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อ

ให้ผู้เรียนทำงานเป็น รักและเห็นคุณค่าของการทำงานและมีทักษะพื้นฐานที่จะประกอบอาชีพต่อไปข้างหน้า นอกจากนั้น ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อจะสร้างเสริม ปลูกฝังจินตลึกลับทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และค่านิยมในการทำงานอีกด้วย ในการจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ มีทั้งลักษณะหรือรูปแบบที่เด็กทั่วประเทศจะต้องเรียนร่วมกัน และส่วนที่ท้องถิ่นจะต้อนนำไปดัดแปลง เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ใ้จัดให้มีงานเลือกเพิ่มขึ้น เพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่อาชีพในอนาคต กลุ่มประสบการณ์ดังกล่าว เรียกว่ากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ก. ความหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ไ้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ เช่น ธนู แสงศักดิ์ (2520 : 209-210) กล่าวว่า

การงานพื้นฐานอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม จึงต้องเริ่มให้เด็กพัฒนาวิชาตั้งแต่เยาว์วัย เช่น การรู้จักใช้มือทำงาน ง่าย ๆ รู้จักใช้วัสดุ ภาระบวบการ และรู้จักชนิดของการงานจาก ง่ายไปหายาก ใ้แก่ การใช้มีดมีด งอ พับ ละเลงทา ไปจนถึง การปั้น ตกแต่ง การประสานสัมพันธ์มือ นิ้ว และตา ความรู้สึกกับ สุ่มอง การใช้เครื่องมือตัด หั่น ตี ทูบ เคาะ... การรู้จักอาชีพ ง่าย ๆ ตั้งแต่อาชีพปลูกผัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ไปจนถึงวิชาชีพ สูง ๆ เช่นวิศวกร นายแพทย์ และนักการศาสตร์ ทั้งนี้ต้องจัดการ บรรจุเนื้อหาวิชาให้เหมาะกั้ระดับชั้นและวัยของเด็ก

ธำรง บัวศรี (2521 : 5-8) กล่าวว่า

การศึกษาเพื่องานอาชีพหมายถึง การศึกษาที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่ จะประกอบอาชีพใ้ ทั้งที่เป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้าง ทั้งใน ส่วนที่ทอ้ให้ความรู้พื้นฐานและทักษะอย่างงววย ๆ ตามความ ท้องการและความสามารถของผู้เรียน ให้เนนหนักไปในการปู พื้นฐาน สร้างความสนใจและความสำนึกในความสำคัญของงานอาชีพ รวมทั้งการสร้างทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพ

สมพงษ์ พลละสุรย์ (2521 : 12) ใ้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า กลุ่มการ งานและพื้นฐาน หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยใ้ให้นักเรียนทำงานเป็น และ

ไ้ความรู้ความสามารถที่เป็นพื้นฐานอาชีพ หลักสูตรประถมศึกษาไม่ไ้มุ่งฝึกอาชีพให้แก่นักเรียน แต่จะสอนสิ่งที่เป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพ

อัมพร มีสุข (2518 : อักสำเนา) กล่าวถึงความหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพว่า เป็นกลุ่มวิชาภาคปฏิบัติ และการทำงานเน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับโลกของการทำงานโดยแท้จริง

อนันต์ คุรุแก้ว (2525 : 70) กล่าวว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่จะสร้างทัศนคติในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักษา และสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อเริ่มต้น เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่ดีต่อไป

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไ้ให้ความหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า หมายถึงกลุ่มประสบการณ์ที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ค่านิยมและนิสัยรักการทำงาน และเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปให้เห็นความหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะที่จะเป็นพื้นฐานทั้งในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถของตนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาออกไปแล้ว ทั้งจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อสูงขึ้นไป สำหรับผู้ที่มีความประสงค์จะเรียนต่อ และประการที่สองก็คือ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งสร้างลักษณะนิสัยให้รักการทำงานทั้งงานง่าย ๆ เช่น บัด กวาด เช็ด ถู หุงต้ม เป็นต้น ไปจนถึงงานที่ยากขึ้นตามลำดับ ตลอดจนให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องงานอาชีพที่สุจริตทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้าง

ข. ความเป็นมาของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

การทำงานในแบบของหัตถกรรมในประเทศไทยนั้นมามีมาหลายร้อยปีแล้วก่อนมีระบบโรงเรียน โดยเริ่มจากวัด วัง และครอบครัว ไม่มีการจัดเป็นหลักสูตร ไม่มีการวางแผนการสอน ไม่มีการเขียนเป็นตำรา แต่เป็นการถ่ายทอดสืบเนื่องต่อกันมา โดยที่ถ้าเป็นชายจะไ้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ หรือเรียนรู้จากวัด อันไ้แก่ งาน

ช่างต่าง ๆ สำหรับหญิงก็จะเรียนรู้อาจจากรอบครัว หรือส่งตัวไปฝึกจากภายในวังซึ่งได้แก่งานโภชนาการ การเย็บปักถักร้อย รวมทั้งการร่ายมาลัย จับจิบ อบรมว่า เครื่องแต่งกายเป็นต้น

ลักษณะการเรียนในสมัยนั้นจะสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของแต่ละครอบครัว เช่น ครอบครัวเป็นช่างปั้น ก็จะเรียนรู้งานปั้นเป็นอาชีพ (คืองานช่าง งานประดิษฐ์ในปัจจุบัน) ถ้าเป็นชาวไร่ ชาวนา ก็จะทำไร่ไถนา (งานเกษตร) ครอบครัวทำโภชนาการ (งานบ้าน) ก็จะเป็นอาชีพสืบทอดต่อเนื่อง และถ้าเป็นข้าราชการ ลูกหลานก็จะรับราชการต่อเนื่องกันไป ลักษณะการถ่ายทอดจะมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงจนประสบผลสำเร็จอันจะทำให้เสริมสร้างคุณลักษณะให้รักการทำงาน เอาจริงเอาจัง เป็นอาชีพเหมือนดังคำสอนที่ว่า "อันความรู้ ภูกระ้างเพียงอย่างเดียว แต่ให้เชี่ยวชาญเด็กจะเกิดผล" (ศิริลักษณ์ ศรีกรม และคนอื่น ๆ 2526 : 137)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 พระองค์ได้ทรงจัดการศึกษาระบบโรงเรียนขึ้น โดยจัดให้มีทั้งประเภทสามัญศึกษา และวิสามัญศึกษา

สามัญศึกษา (General Education) เรียนความรู้เพื่อออกไปประกอบอาชีพ คือ

1. มวล-ประถมศึกษา 3 ปี มุ่งให้ออกเป็นราษฎรสามัญ
2. มัธยมศึกษา 3 ปี มุ่งให้ออกเป็นเสมียน หรือการค้า
3. อุดมศึกษา 5 ปี มุ่งให้ออกทำราชการ

วิสามัญศึกษา (Technical Education) เรียนเพื่อมุ่งฝึกอาชีพเฉพาะอย่าง ประกอบด้วย

1. ประถมศึกษาพิเศษ (เทียบมัธยม) ทอกจากประถมศึกษามุ่งให้ออกไปทำหัตถกรรม การค้าหรือเรียนต่อ
2. มัธยมศึกษา ทอกจากประถมศึกษาพิเศษ เรียนวิชาช่างเพื่อออกไปทำราชการ หรือเรียนต่อ
3. อุดมศึกษาพิเศษ 3 ปี เรียนวิชาชีพชั้นสูง เพื่อออกไปรับราชการหรือศึกษาต่อต่างประเทศ (สมพร สุกศนี 2525 : 6)

แต่เนื่องจากพระองค์ทรงมีพระราชดำริว่า ผู้ที่จะเข้ามารับราชการสนองพระ
 เกศพระคุณจะต้องรู้หนังสือไทยและขนบธรรมเนียมราชการ (วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์
 2522 : 6) กล่าวคือ ต้องการผลิตคนให้มีความรู้เพื่อเข้ารับราชการเป็นเสมียนใน
 กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ดังนั้น จุดมุ่งหมายของผู้เรียนในสมัยนั้น จึงมุ่งเรียน
 เพื่อรับราชการเป็นเสมียน หรือข้าราชการในตำแหน่งต่าง ๆ เนื่องจากค่านิยมดังกล่าว
 ทำให้ประชาชนไม่สนใจที่จะเรียนด้านวิชาชีพเพื่อออกไปประกอบอาชีพส่วนตัว เมื่อมาถึง
 สมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 มีคนต้องการรับราชการ
 เป็นจำนวนมากเกินความต้องการ รวมทั้งประเทศชาติประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
 อันเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงจำเป็นที่จะต้องลดจำนวนคนที่เข้ารับราชการ
 ลง พระองค์จึงมีพระราชดำริให้ประชาชนมุ่งการศึกษาด้านวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น และทรงมี
 พระราชดำรัสว่า "การเรียนวิชาไม่ใช่เฉพาะแต่การเรียนหนังสือ การที่รู้หนังสือเท่านั้น
 ไม่พอเลย เพราะคนเราจะไปเสมียนไปหมดทุกคนไม่ได้ จำเป็นต้องมีคนทำงานหาเลี้ยง
 ชีพทางอื่น ๆ อีกหลายอย่าง" (ศิริลักษณ์ ศรีกมล และคนอื่น ๆ 2526 : 137)

อย่างไรก็ตาม ค่านิยมในการเรียนเพื่อรับราชการก็ยังมีได้ลดน้อยลง
 กระทรวงธรรมการในสมัยนั้น พยายามชักจูงให้ราษฎรเห็นความสำคัญของวิชาชีพจึง
 ได้จัดงานแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียนขึ้น ณ โรงเรียนสวนกุหลาบเป็นครั้งแรก
 เมื่อวันที่ 3 มกราคม พุทธศักราช 2455 มีวัตถุประสงค์เพื่อจะแนะนำชักจูงให้เด็กชาย
 หญิงในสมัยนั้นหันมาสนใจหัตถศิลป์และหัตถกรรม ซึ่งเป็นวิชาชีพที่จะสามารถนำไป
 ประกอบการเลี้ยงชีพได้ เพื่อที่จะให้เด็กทั้งหลายลดความนิยมในการเป็นเสมียนน้อยลง
 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนับสนุนงานนี้เป็นอย่างยิ่ง ถึงกับมีพระ
 ราชดำรัสตอบในการจัดงานศิลปหัตถกรรมครั้งนี้ตอนหนึ่งว่า

... การเลี้ยงชีพในทางหัตถกรรม เราผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 กอดดูยืนยันใคว่า ไม่เป็นการเลวทรามกว่าเป็นเสมียนหรือ
 เป็นข้าราชการกึ่งที่คนเป็นอันมาก ยิ่งสำคัญมีคือนั้นเลย คง
 จะไครรับการยกยอของชุกเลี้ยง เช่นกัน คือถ้าตั้งคนใหญ่เป็นหลักฐาน
 มั่นคงในทางราชการศิลปการใดแล้ว เราก็กตั้งให้เป็นขุนนำขุน
 นางใด ไม่ผิดอะไรกับผู้รับราชการ...

(กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงในวิชัย วงศ์ใหญ่ 2525 : 435-436)

ในการปรับปรุงหลักสูตร ปีพ.ศ. 2452 ได้จัดให้มีวิชาการฝีมือวิชาเพาะปลูก และวิชาค้าขายเป็นวิชาเลือกในชั้นประโยคมูลศึกษาซึ่งกำหนดให้เลือกหนึ่งอย่างสำหรับนักเรียนหญิงมีวิชาการเย็บปักถักร้อยและทำอาหารเพิ่มเติม แต่มีข้อแม้ว่า ถ้าจะเรียนมัธยมศึกษาต่อให้คงไว้ก่อนได้ในปี พ.ศ. 2491 ได้เปลี่ยน "วิชาการฝีมือ" เป็น "วิชาการฝีมือและการทำงาน" และเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของหลักสูตรอีกบ้าง เช่น การจักสาน การทำเครื่องเล่นเครื่องใช้ การทำสวน เลี้ยงสัตว์ และช่างไม้เบื้องต้น (วิชัย วงศ์ใหญ่ 2525 : 439)

ธนุ แสงศักดิ์ (2520 : 202-205) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ดังนี้ กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เดิมมีชื่อเรียกว่า วิชาการงานสันตึก(Manual training) และการฝึกวิชาการงานที่ของอาศัยการประดิษฐ์ควยความประณีตเรียกว่า วิชาการฝีมือ(Manual skills) ซึ่งในสมัยก่อนเป็นงานหัตถกรรม หรืองานเย็บปักถักร้อย ประดิษฐ์ดอกไม้ใบทองเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นหัตถศึกษา ซึ่งมีอยู่ 4 แขนงงานคือ การสวนครัว การหุงอาหาร การฝีมือหัตถกรรม และการค้าขาย ในหลักสูตรพุทธศักราช 2503 วิชาการงานมีชื่อเรียกว่า หมวดหัตถศึกษา คือวิชาศิลปปฏิบัติ(Practical arts) มี 4 วิชาเช่น เคมี แต่เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นเกษตรกรรมศิลป์ คหกรรมศิลป์ ชุรกิจศิลป์ และอุตสาหกรรมศิลป์ ซึ่งในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 นั้นเรียกชื่อว่า ศิลปปฏิบัติ จักไว้ในหมวดศิลปศึกษา โดยเน้นงานกระดาษ งานดิน งานพิมพ์ลายควยอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ งานเย็บปักถักทอ งานไม้เบื้องต้น ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 วิชาการงานอยู่ในหมวดหัตถศึกษา มี 4 แขนงวิชาคือ การเกษตร การเรือน การช่าง และการค้าขาย ไม่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ แต่ให้สอนปะปนคละกันไปทั้ง 4 แขนง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรได้เสนอหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งแยกวิชาศิลปปฏิบัติออกเป็น 5 วิชา คือคหกรรมศิลป์ เกษตรกรรมศิลป์ ชุรกิจศิลป์ อุตสาหกรรมศิลป์ และอาชีวศึกษา โดยให้วิชา 4 หมวดแรกเป็นวิชาสามัญในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และอาชีวศึกษาเป็นหมวดวิชาชีพ แต่เกรงว่าจะเกิดปัญหาตามมา คือจะทำให้เกิดความสับสน อีกประการหนึ่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาจะไม่สามารถจัดการศึกษาวิชาอาชีพระดับแรงงานฝีมือได้ รวมทั้งปัญหาคำนก่าลังคน

ไม่พอ ดังนั้นจึง ใ้แก้ไขโครงสร้างหลักสูตรของมัธยมศึกษาใหม่ให้มีวิชาการงานและอาชีพเพียงหมวดเดียว แบ่งเป็นวิชาบังคับ 4 ชั่วโมง และเป็นวิชาชีพเลือกอิสระตาม ที่ท้องถิ่นจัดและกระทรวงศึกษาธิการเห็นชอบอีก 12 ชั่วโมง

เมื่อหลักสูตรมัธยมศึกษาที่มีหมวดวิชา "การงานและอาชีพ (Work and Occupational Education)" หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงต้อง พื้นฐานเป็นหมวดวิชา "การงานและพื้นฐานอาชีพ (Work-Oriented Education) "

ค. โครงสร้างของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

จุดมุ่งหมาย ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ใ้จัดให้มีส่วนที่ เป็นการเตรียมประกอบอาชีพไว้ในกลุ่มประสบการณ์หนึ่งที่เรียกว่ากลุ่มการงานและ พื้นฐานอาชีพ โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็น รักและเห็นคุณค่า ของการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่จะประกอบ อาชีพต่อไปภายหน้า จากจุดประสงค์ดังกล่าวนี้ การศึกษาทางด้านการงานและพื้นฐาน อาชีพในระดับประถมศึกษา จึงเป็นการใ้การศึกษาทั่วไป ที่มุ่งพัฒนาความรู้ ความ สามารถในการทำงานเบื้องต้น ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตลอด จนปลูกฝังนิสัย และค่านิยมในการทำงานมากกว่าจะเป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งพัฒนา ทักษะและความชำนาญเฉพาะอย่าง

หลักการ

1. จัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ใหม่ทั้งที่ เป็นแบบที่คนทั้ง ประเทศ ็อง เรียนร่วมกัน และส่วนที่ท้องถิ่นจะนำไปดัดแปลง เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับภาวะและ ความต้องการ ของท้องถิ่นควย
2. จัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ใ้ผู้เรียน เรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและ นอกโรงเรียน ยอมรับประสบการณ์ในการทำงานนอกโรงเรียนว่า เป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตร เพื่อสนองหลักการของหลักสูตรที่มีลักษณะแบบเปิดและ เบิกเสรีจ
3. จัดมวลประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะและประสบการณ์ของ ผู้เรียน ้วยเหตุนี้ เนื้อหากิจกรรมบาง เรื่องจึงใ้เรียนเหมือนกันตั้งแต่ชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 1-6 โดยให้มีความยากง่ายต่างกัน และเริ่มเรียนในเวลาแตกต่างกันตาม ความพร้อมของผู้เรียน เช่น เรื่องการประกอบ ปรุง จักและการถนอมอาหาร เริ่มให้ เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นต้น

โครงสร้าง หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพประกอบข่ายโครงสร้าง ที่สำคัญ 4 ส่วนคือ

1. องค์ประกอบ ในการจัดโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลัก การดังกล่าวข้างต้นนั้น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ประ สบการ 3 ด้านคือ

1.1 ประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน เป็นประสบการณ์ที่ทุกคนควรจะมี เพราะเป็นประสบการณ์ของการทำงานในชีวิตประจำวัน เช่นการปักกวาด เช็ดดู ทำอาหาร ปลูกต้นไม้ เป็นต้น

1.2 ประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน คือประสบการณ์ที่เป็นความรู้ และทักษะพื้นฐานของกระบวนการในการทำงาน เช่นการออกแบบ การใช้เครื่องมือ ต่าง ๆ การประกอบ การตกแต่ง เป็นต้น ประสบการณ์ดังกล่าวจะช่วยฝึกให้ผู้เรียน ทำงานเป็น คือทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์ และเป็นไปตามขั้นตอนตามลักษณะของงาน โรงเรียนจะต้อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอย่างจริงจัง ให้เกิดทักษะและกระบวนการ ในการทำงานที่ถูกต้อง

1.3 ประสบการณ์ความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน เป็นความรู้ทักษะ พื้นฐานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานได้แก่ ความรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา ความรู้ในเรื่องมารยาทเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้เกี่ยวกับ การค้า ความรู้ในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการอาชีพ เป็นต้น โดยสอนสอดแทรกไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติงาน ไม่แยกมาสอนต่างหาก

นอกจากประสบการณ์ทั้ง 3 ด้านนี้แล้ว ยังจะต้องจัดประสบการณ์เพิ่มเติม ในด้านที่จะส่งเสริมลักษณะนิสัยและคุณธรรมในการทำงานอีก เช่น ความมีระเบียบ ประณีต อุตุน ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เป็นต้น โดยสอนสอดแทรกไปพร้อมกับการ ทำงานเช่นเดียวกับประสบการณ์ความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน

2. ลึกส่วน การจักประสบการณ์ดังกล่าวตามข้อ 1 จะจักให้มีมากขึ้น อยู่กับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียนดังนี้

ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เน้นหนักประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานกับ ประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน โดยให้ประสบการณ์ทั่วไปมีสัดส่วนมากกว่าประสบการณ์พื้นฐาน เพราะวุฒิภาวะและประสาทส่วนต่าง ๆ ของผู้เรียนยังไม่พร้อมที่จะ ปฏิบัติงานที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อนได้

ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ผู้เรียนมีความพร้อมมากขึ้นเพราะมีวุฒิภาวะ สูงขึ้น จึงเพิ่มประสบการณ์ความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงานเข้าช่วย

ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เน้นประสบการณ์ที่เป็นความรู้พื้นฐานที่ สัมพันธ์กับงาน ยิ่งกว่านั้น ยังเน้นประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน เพื่อเตรียมผู้เรียน ไปสู่อาชีพโดยจักงานเลือกไว้หลายแขนง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของท้องถิ่นตลอดจนความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (พร เพ็ญ ปทุมศิริ 2527 : 18-20)

สรุปได้ว่า หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีโครงสร้างประกอบด้วย ประสบการณ์ 3 ด้านคือ ประสบการณ์ทั่วไป ประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน ตลอดจน ประสบการณ์และความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์แกนกลาง สามารถที่จะจักแปลง เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของท้องถิ่น การ จักประสบการณ์ดังกล่าว ควรประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยจักจากง่ายไป หายาก และมากขึ้นตามระดับชั้นและวุฒิภาวะของผู้เรียน

3. ลักษณะเนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐาน อาชีพประกอบด้วย

3.1 งานพื้นฐาน คืองานที่มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนเหมือนกันตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มี 3 งานคือ

3.1.1 งานบ้าน ประกอบด้วย งานบ้าน งานครัว งานเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย งานเลี้ยงเด็ก

3.1.2 งานเกษตร ประกอบด้วย เครื่องมือการเกษตร การ เพาะปลูก ปุ๋ย

3.1.3 งานประดิษฐ์และงานช่าง ประกอบด้วย งานประดิษฐ์ของใช้ ของเล่น ของตกแต่ง งานใบทอง งานสาน งานเย็บปักถักร้อย งานแกะสลัก และงานจักคอกไม้ (ศิริลักษณ์ ศรีกมล และคนอื่น ๆ 2525 : 143)

3.2 งานเลือก คืองานที่ต้องการให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรียนเพิ่มเติม เพื่อสำรวจตนเองว่า มีความสนใจ ความถนัด และสามารถในเรื่องใบบ้าง เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ในการประกอบอาชีพต่อไป มีงานให้เลือก 5 แขนงงานคือ

3.2.1 แขนงงานบ้านมี 3 กลุ่มงานคือ

3.2.1.1 งานอาหารและโภชนาการ

3.2.1.2 งานเสื้อผ้า

3.2.1.3 งานการเลี้ยงเด็ก

3.2.2 แขนงงานเกษตร มี 13 กลุ่มงานคือ

3.2.2.1 การทำสวนผัก

3.2.2.2 การปลูกไม้คอกไม้ประดับ

3.2.2.3 การปลูกพืชไร่

3.2.2.4 การทำสวนผลไม้

3.2.2.5 การเลี้ยงสัตว์น้ำและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

3.2.2.6 การเลี้ยงสัตว์ปีก

3.2.2.7 การเลี้ยงสัตว์เล็ก

3.2.2.8 การเลี้ยงสัตว์ใหญ่

3.2.2.9 การเลี้ยงสัตว์เลื้อยคลาน

3.2.2.10 การประมง

3.2.2.11 การทำนา

3.2.2.12 การทำไร่นาสวนผสม

3.2.2.13 การเกษตรอื่น ๆ

3.2.3 แขนงงานช่างมี 16 กลุ่มงานคือ

3.2.3.1 งานเขียนแบบ

3.2.3.2 งานไฟฟ้า

- 3.2.3.3 งานวิทยุ
- 3.2.3.4 งานเครื่องยนต์
- 3.2.3.5 งานโลหะ
- 3.2.3.6 งานหนัง
- 3.2.3.7 งานดักทอ
- 3.2.3.8 งานสาน
- 3.2.3.9 งานเครื่องปั้นดินเผา
- 3.2.3.10 งานแกะสลัก
- 3.2.3.11 งานเครื่องเงิน
- 3.2.3.12 งานพิมพ์
- 3.2.3.13 งานไม้
- 3.2.3.14 งานปูน
- 3.2.3.15 งานทาสี
- 3.2.3.16 งานคัศดม

3.2.4 แขนงงานช่างประชิษฐ์มี 5 กลุ่มงานคือ

- 3.2.4.1 งานประชิษฐ์ของชำร่วย
- 3.2.4.2 งานประชิษฐ์เศวิสต์คุเหล็กใช้ในท้องถิ่น
- 3.2.4.3 งานประชิษฐ์ไม้ไม้
- 3.2.4.4 งานคอกไม้ใบทอง
- 3.2.4.5 งานประชิษฐ์คอกไม้แหง

3.2.5 แขนงงานอาชีพอื่น ๆ มี 3 กลุ่มงานคือ

- 3.2.5.1 งานซือขายและบริกาาร
- 3.2.5.2 งานเสริมส่วยและส่งเสริมความงาม
- 3.2.5.3 งานอุตสาหกรรมย่อยในท้องถิ่น

โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ชั้น	เนื้อหาสาระ	
	งานพื้นฐานที่ทุกคนต้องเรียนต่อเนื่อง	งานเลือก
ป.1-4	<ol style="list-style-type: none"> 1. งานบ้าน 2. งานเกษตร 3. งานประดิษฐ์และงานช่าง 	
ป.5-6	<ol style="list-style-type: none"> 1. งานบ้าน 2. งานเกษตร 3. งานประดิษฐ์และงานช่าง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แขนงงานบ้าน 2. แขนงงานเกษตร 3. แขนงงานช่างประดิษฐ์ 4. แขนงงานช่าง 5. แขนงงานอาชีพอื่น ๆ

4. อัตราเวลาเรียน หลักสูตร ใ้กำหนดอัตราเวลาเรียนไว้คิดเป็นร้อยละ ชั่วโมง คาบ จากเวลาเรียนทั้งหมด 1,000 ชั่วโมง หรือ 40 สัปดาห์ใน 1 ปีการศึกษาดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชั้น	ร้อยละ	ชั่วโมง/คาบ	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
ป. 1-2	10	100/300	งานบ้าน 100 คาบ งานเกษตร 100 คาบ งานประดิษฐ์และ งานช่าง 100 คาบ	
ป. 3-4	20	200/600	งานบ้าน 200 คาบ งานเกษตร 200 คาบ งานประดิษฐ์และ งานช่าง 200 คาบ	
ป. 5-6	30	300/900	1. งานพื้นบ้าน งานบ้าน 200 คาบ งานเกษตร 200 คาบ งานประดิษฐ์ และงานช่าง 200 คาบ 2. งานเลือก 300 คาบ	200 ชม. หรือ 600 คาบ 100 ชม. หรือ 300 คาบ

จะเห็นได้ว่า กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมีอัตราร้อยละการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 น้อยที่สุดเพียง 10% เนื่องจากยังเด็กยังเล็กมาก ความพร้อมทางประสาทตาและมือยังมีน้อย ร้อยละได้เพิ่มขึ้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 20% และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพิ่มขึ้นเป็น 30% เนื่องจากนักเรียนมีความพร้อมและวุฒิภาวะสูงขึ้น และเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปในภายหน้า

ในปี พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการมีคำริที่จะยกเลิกการสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษา ให้เริ่มสอนในชั้นมัธยมศึกษาแทน แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่

พอใจและคัดค้านความคิดนี้ โดยต้องการให้มีการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาต่อไป (ปานตา ไซ้เทียมวงศ์ 2526 : 163) ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการจึงจำต้องยอมตาม กังนั้นในปี พ.ศ. 2523 กระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งที่ วก.520/2523 ให้เพิ่มเวลาเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 อีก สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาจัดการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ โดยให้เลือกเปิดสอนอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างคือ ภาษาอังกฤษและวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ภาษาอังกฤษ ให้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตนั้น ให้ดำเนินการสอนตามเนื้อหางานเลือกในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือของเขตการศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่ คำสั่งดังกล่าวได้เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. เวลาเรียน เมื่อเพิ่มตามคำสั่งดังกล่าวแล้ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีเวลาเรียนตลอดปีการศึกษาทั้งสิ้น 1,200 ชั่วโมง (เดิม 1,000 + 200 ชั่วโมงที่เพิ่มใหม่) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 เวลาเรียนเดิม 1,000 ชั่วโมง หลักสูตรกำหนดให้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ 300 ชั่วโมง หรือ 900 คาบ แยกเป็น

สอนงานพื้นฐาน 200 ชั่วโมง หรือ 600 คาบ

สอนงานเลือก (บังคับเลือก) 100 ชั่วโมง หรือ 300 คาบ

1.2 เวลาเรียน 200 ชั่วโมงที่เพิ่มขึ้นสำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งให้เลือกได้อย่างอิสระระหว่างภาษาอังกฤษและงานเลือกมีแนวทางปฏิบัติอยู่ 2 ทางคือ

1.2.1 โรงเรียนเปิดสอนวิชาเดียว จะเป็นภาษาอังกฤษ หรืองานเลือกก็ได้ แล้วแต่ความสนใจของผู้เรียนและความพร้อมของโรงเรียน เมื่อเลือกเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ต้องเรียนติดต่อกันทั้ง 2 ปี ปีละ 200 ชั่วโมง

1.2.2 โรงเรียนเปิดสอนทั้ง 2 วิชา คือทั้งภาษาอังกฤษและงานเลือก ถ้านักเรียนกลุ่มใดเลือกเรียนภาษาอังกฤษหรืองานเลือก ก็จะต้องเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งไปตลอดทั้ง 2 ปี ปีละ 200 ชั่วโมงเช่นกัน แต่โรงเรียนที่จะปฏิบัติในกรณีนี้ได้ จะต้องมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนในกรณีที่ 1 เช่น มีครูที่จะสอนได้ทั้งภาษาอังกฤษและงานเลือก และมีจำนวนเพียงพอด้วยเป็นต้น

สรุปได้ว่า อัตราเวลาเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนั้น ถ้าโรงเรียน
 ใดเลือกสอนภาษาอังกฤษเพิ่มจะมีเวลาเรียนกลุ่มนี้ 300 ชั่วโมง หรือ 900 คาบ
 เท่าเดิม แต่ถ้าโรงเรียนใดเลือกสอนงานเลือก (เลือกอิสระ) เพิ่ม จะมีเวลาเรียน
 กลุ่มนี้รวมทั้งสิ้น 500 ชั่วโมง (เดิม 300 + 200 ชั่วโมงที่เพิ่มขึ้น) หรือ 1,500
 คาบ (เดิม 900 + 600 คาบที่เพิ่มขึ้น)

2. การเลือกเรียนงานเลือก เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มการ
 งานและพื้นฐานอาชีพ โดยเฉพาะงานเลือก เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ในการ
 เลือกเรียนงานเลือก ควรมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 ควรมีคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนเป็นผู้ตัดสินใจเลือก
 เรียนทั้ง 2 กรณีดังต่อไปนี้

2.1.1 งานเลือกในเวลาเรียนปกติ (บังคับเลือก)

2.1.2 งานเลือกในเวลาเรียนที่เพิ่มขึ้น (เลือกอิสระ)

2.2 ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ก่อนตัดสินใจเลือก

2.2.1 ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ความพร้อมของ
 ผู้สอนการสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนและอุปกรณ์ ความเหมาะสม
 สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ทรัพยากร แหล่งวิทยากรและสถานประกอบ
 อาชีพอิสระที่มีในท้องถิ่น.

2.2.2 วิชาที่เรียนนั้นเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในแต่ละ
 ท้องถิ่นของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

2.3 ควรเลือกให้เสร็จก่อนเปิดทำการสอนในคันปีการศึกษา เพื่อจะ
 ได้เตรียมตัวครู และวัสดุอุปกรณ์การสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ควรรายงานให้เจ้าสังกัดทราบ เพื่อสนับสนุนในเรื่องวัสดุ
 อุปกรณ์ได้ตรงเป้าหมาย

2.5 วิธีเลือก

2.5.1 สำนวจข้อมูลตามข้อ 2.2 ก่อนแล้วจึงตัดสินใจเลือก
 โดยคณะกรรมการตามข้อ 2.1

2.5.2 เลือกเนื้อหาสาระของงานเลือกใน 5 แขนงงานมา
 สอนได้ทั้งในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและความ

สามารถของผู้เรียน ไม่เลือกเรื่องซ้ำ ต้องสอนให้จบเป็นเรื่อง ๆ ไป และเลือกให้ครบ 300 คาบ

2.5.3 เลือกเรื่องที่จะเรียนจากแขนงงานเดี่ยว หรือหลายแขนงงานก็ได้ จำนวนเรื่องที่เลือกเมื่อรวมคาบเวลาแล้วต้องได้ 300 คาบ

กรณี que เลือกเรียนงานเลือกตามเวลาที่เพิ่มขึ้นก็เลือกเช่นเดียวกัน คือเลือกให้ครบตามเวลา 200 ชั่วโมง หรือ 600 คาบ อาจเลือกเรื่องใหม่ในแขนงงานหรือกลุ่มงานที่เลือกไว้เดิม เพื่อให้มีพื้นฐานทางค่านอาชีพในเรื่องนั้น ๆ เข้มข้นขึ้น หรือจะเลือกเรื่องในแขนงงานหรือกลุ่มงานที่ไม่เคยเลือกไว้ เพื่อให้มีพื้นฐานทางค่านอาชีพกว้างขวางขึ้นก็ได้

3. การจัดการเรียนการสอน

3.1 ควรจัดสอนงานเลือกภายหลังงานพื้นฐานในกรณีทำงานเลือกนั้นต้องใช้ความรู้ต่อเนื่องจากงานพื้นฐาน แต่ก็ม้งงานเลือกบางแขนงที่สามารถสอนได้โดยไม่ต้องอาศัยความรู้จากงานพื้นฐาน ในกรณีนี้อาจจัดสอนไปพร้อม ๆ กับงานพื้นฐานได้

3.2 อาจใช้ครูที่มีความถนัดและสนใจในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพหรือผู้รู้ผู้ชำนาญในท้องถิ่นแทนครูที่มีความรู้เฉพาะอย่างได้ ถ้าโรงเรียนใดมีครูที่มีความถนัดความสนใจ หรือความรู้เฉพาะอย่างสอนก็ยิ่งดี และถ้ามีหลายคนอาจช่วยกันสอนได้ตามความเหมาะสม

3.3 ควรศึกษาแผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพให้เข้าใจก่อน เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมการสอน เตรียมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้สอนได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร (กองบรรณาธิการ ประชาศึกษา 2526 : 24-28)

ง. เทคนิคและวิธีสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

การจักกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และเน้นขั้นตอนกระบวนการในการทำงานเท่า ๆ กับผลของงาน หลักการดังกล่าวหมายความว่า ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง ๆ มากกว่าเรียนบนกระดานคำ ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้

และประสบการณ์ในการทำงานด้วยตัวของเขาเองแล้ว ยังเป็นการฝึกนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น ความประณีต เรียบร้อย ประหยัด ทำงานได้สำเร็จ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นต้น การให้ผู้เรียนปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตวิธีการทำงานของผู้เรียนตลอดจนลักษณะนิสัยในการทำงานทุกขั้นตอน มีใช้คู่แถมผลงานสำเร็จขั้นสุดท้ายเท่านั้น

สำหรับเทคนิคและวิธีสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนั้น ก็เหมือนกับการสอนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย การแบ่งกลุ่มศึกษา ค้นคว้า อภิปราย ทดลอง การปฏิบัติจริง ศึกษาออกสถานที่ มอบงานให้ฝึกทำที่บ้าน เป็นต้น และยังมีเทคนิคและวิธีสอนที่เน้นหนักในกลุ่มประสบการณ์นี้ คือวิธีสอนแบบสาธิต และการใช้ใบงานประกอบการสอนภาคปฏิบัติ

พรเพ็ญ ปทุมศิริ (2527 : 24-25) ได้เสนอแนะหลักในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เพื่อจะทำให้หลักสูตรยึดหยุ่นได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัดของตนเอง เพื่อสำรวจและค้นพบความสนใจ ความถนัดในการทำงาน
3. เน้นภาคปฏิบัติแต่ไม่หลงลืมภาคทฤษฎีเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับโลกของการทำงาน ให้อรรถกถาหรือวิธีการเพื่อนำมาใช้ในการทำงาน
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนตลอดทั้งกระบวนการ ทั้งวางแผนลงมือปฏิบัติจนถึงขั้นนำไปใช้ให้เห็นผลสำเร็จของงาน เห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียน ซึ่งจะช่วยฝึกทักษะนิสัย และสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน
5. เน้นกระบวนการในการทำงานเท่า ๆ กับผลของงาน
6. ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ โดยสอนหลักและวิธีการเรียนรู้ ทั้งนี้จะต้อง

- 6.1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้และทำงานด้วยตนเอง
- 6.2 ฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม
- 6.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น ไม่สอนให้เลียนแบบ หรือทำตามผู้สอนอย่างเดียว ควรช่วยผู้เรียนคิดสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ขึ้นเองด้วย

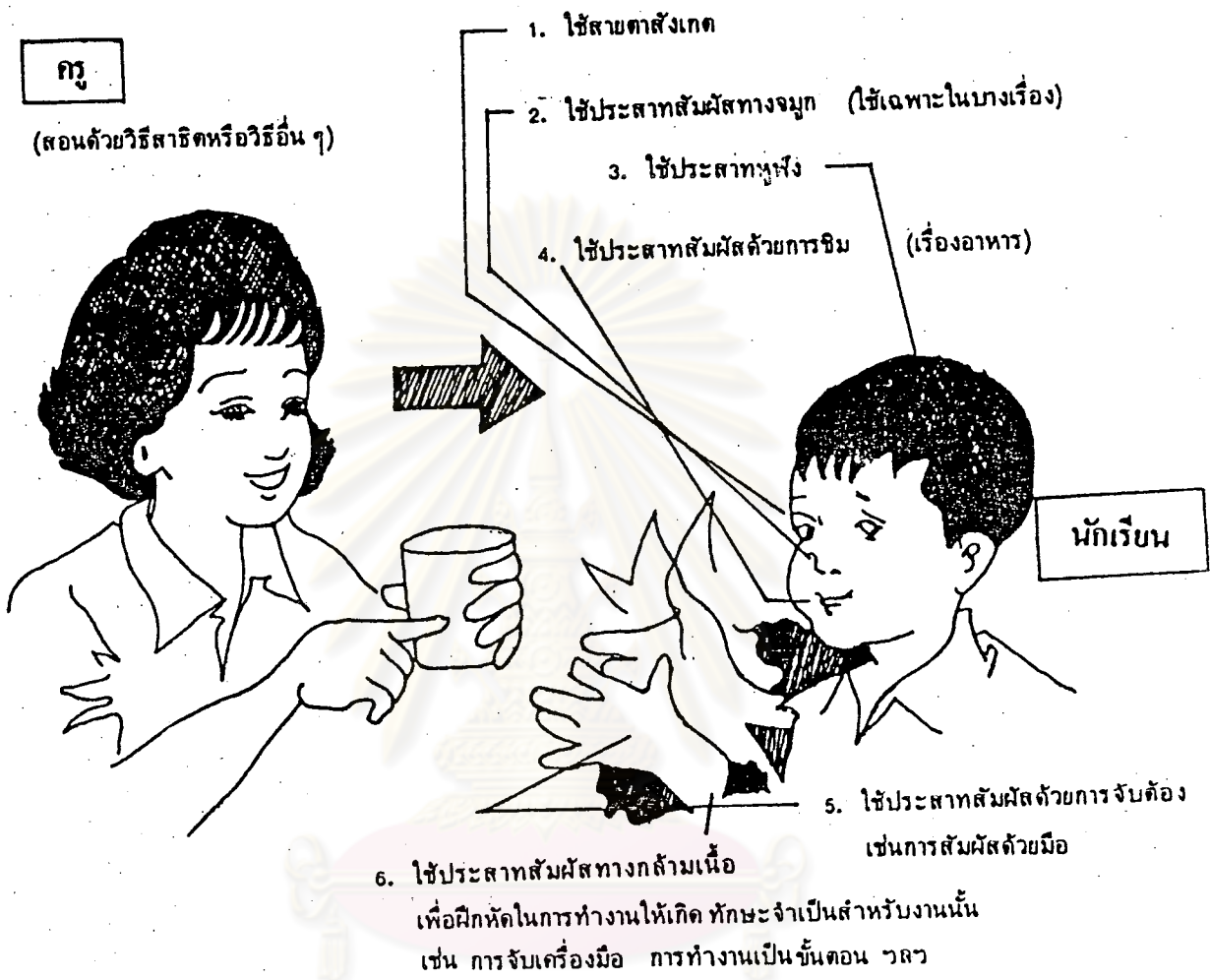
6.4 เด็กให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบตนเอง และส่วนรวม

7. ในการสอน ครูควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนอันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ การสอนสำหรับครู และวัสดุหรือสถานที่ปฏิบัติงานของนักเรียนให้พร้อม ควรเลือกวัสดุ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ถ้าจำเป็นต้องซื้อ ควรเลือกชนิดที่ราคาไม่แพง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนทุกคน หรือทุกกลุ่มได้เรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติจริงให้มากที่สุด

การเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติจริงให้มากที่สุดนี้ นับว่าเป็นวิธีสอนที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนอย่างยิ่ง และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของภิญโญ ศรีเพชร (2527 : บทคัดย่อ) เรื่อง "การเปรียบเทียบความ ต้องการและการปฏิบัติจริงในการฝึกปฏิบัติคานการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี" ที่พบว่า ในด้านความต้องการและการปฏิบัติจริงในการฝึกปฏิบัติ คานการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น นักเรียนมีความต้องการในการฝึกปฏิบัติสูงกว่าการ ได้ปฏิบัติจริงในการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

กองบรรณาธิการ ประชาศึกษา (2526 : 9) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการ เรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า จะต้องคำนึงถึงการเกิดการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้มากที่สุด การเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จากปฏิกริยาของสิ่งเร้า และ การตอบสนองจากประสาทส่วนต่าง ๆ ทั้งรูปภาพต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริลักษณ์ ศรีกมล และคนอื่น ๆ (2526 : 154-156) ได้เสนอแนวทางในการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า มีหลายวิธีซึ่งจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับงาน และสถานการณ์ ในแผนการสอนหนึ่งอาจใช้วิธีสอนหลายวิธีหรือวิธีเดียวกันก็ได้ วิธีสอนต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่

1. การสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคือ
 - 1.1 รู้จักวิธีทำงานในลักษณะของกระบวนการกลุ่ม
 - 1.2 รู้จักคิด วางแผน อภิปราย สรุปปัญหา และการแก้ปัญหาพร้อมกับ

สมาชิกในกลุ่ม

- 1.3 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
- 1.4 รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- 1.5 มีความกล้าและเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็น
2. การสอนแบบอภิปราย ชักถาม ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคือ
 - 2.1 มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อหน้าผู้อื่น
 - 2.2 ประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่นได้
 - 2.3 ส่งเสริมให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
 - 2.4 รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. การสอนแบบค้นคว้าทำรายงาน ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคือ
 - 3.1 ส่งเสริมให้เด็กรู้จักแหล่งความรู้และวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
 - 3.2 ทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้นจากการค้นคว้า
 - 3.3 ทำให้รู้จักประมวลความรู้เข้าด้วยกันมาทำรายงาน
 - 3.4 รู้จักใช้ภาษาหนังสือ และวิธีทำรายงาน
4. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคือ
 - 4.1 ส่งเสริมให้เด็กรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.2 ฝึกให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเป็นหมู่คณะ
 - 4.3 มีโอกาสเลือกเรียน หรือปฏิบัติงานตามความสนใจ
 - 4.4 มีโอกาสหาความรู้ได้หลายบทเรียน
5. ศึกษาออกสถานที่ เป็นการสอนเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงได้
เห็นของจริง ซึ่งนักเรียนจะได้รับประโยชน์ดังนี้
 - 5.1 มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในงานอาชีพที่ได้เรียนมากขึ้น
 - 5.2 มีข้อมูลให้คัดเลือกอาชีพใ้กว้างขวางมากขึ้น
6. การจัดนิทรรศการ นักเรียนจะได้รับประโยชน์คือ
 - 6.1 มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเป็นหมู่คณะ
 - 6.2 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม
 - 6.3 มีโอกาสได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 6.4 เกิดความภูมิใจในผลงานที่ได้มีโอกาสแสดง และภูมิใจในฝีมือ

การประเมินผล

6.5 มีประสบการณ์ และเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนจากการปฏิบัติงานด้วยตนเอง และได้เห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

7. การสอนแบบสาธิต ประโยชน์ที่จะได้รับคือ

7.1 ได้รับประสบการณ์ตรง

7.2 ได้ศึกษาวิธีปฏิบัติงานตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง

7.3 เป็นแนวทางให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

7.4 รู้จักทำงานอย่างมีลำดับขั้นตอน มีระเบียบในการทำงาน

8. การสอนแบบกำหนดงาน คือครูกำหนดหัวเรื่อง หรือกำหนดชิ้นงานให้นักเรียนจะกำหนดกระบวนการทำงานด้วยตนเอง จนสามารถทำงานได้สำเร็จ ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคือ

8.1 มีโอกาสฝึกแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

8.2 รู้จักเลือกใช้วัสดุ เครื่องมือด้วยตนเอง

8.3 ปลูกฝังความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และความมั่นใจในตนเอง

8.4 มีความภูมิใจสูง เพราะทำงานได้สำเร็จด้วยตนเองทุกขั้นตอน

8.5 มีโอกาสฝึกการทำงานอย่างมีแผน

กรมสามัญศึกษา (2519 : 173) ได้ให้แนวทางในการสอนของครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ดังนี้

1. ครูต้องตั้งเป้าหมายในการจัดประสบการณ์ให้ชัดเจน
2. สร้างแรงจูงใจที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนและสนใจในบทเรียน
3. เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียน นอกจากสติปัญญาแล้วยังรวมถึงความสนใจ อารมณ์ และการรับรู้ ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมย่อมมีความรู้ต่อเนื่อง
4. ผู้สอนต้องเตรียมการสอนให้พร้อมมูล เนื้อเรื่อง วิธีดำเนินการ อุปกรณ์การสอน กำหนดรายละเอียดจะสอนอะไรก่อนหลัง
5. ให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสมัครใจ สร้างบรรยากาศเป็นกันเอง ให้อิสระทางความคิด

6. การเรียนรู้อย่างแตกต่างกันเนื่องจากประสบการณ์เดิม ความสามารถของแต่ละบุคคลและพื้นฐานทางครอบครัว ผู้สอนต้องให้ความสนใจเป็นรายบุคคลและกลุ่ม

7. กิจกรรมการเรียน ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น หรืออาจใช้กิจกรรมอื่นที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัสดุ และความสนใจของผู้เรียน

8. เน้นถึงข้อควรระวัง และความปลอดภัยของการทำงาน

9. ให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานทั้งในและนอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีเวลาตามปัญหาที่สนใจ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

10. แหล่งวิทยากร วัสดุต่าง ๆ การจัดกิจกรรมการเรียน ควรใช้แหล่งวิทยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กมล สุกประเสริฐ และยิ่งเกษ มุ่งเกษม (2527 : 9) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า ต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้มากที่สุด เช่นวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ หรือที่ทำงานของนักสมัครเล่น เช่นนักวิทยุสมัครเล่น โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสกับงานในแหล่งต่าง ๆ ซึ่งอาจให้เด็กทดลองปฏิบัติงานจริง ๆ ในระยะสั้นในงานที่ไม่เสี่ยงอันตราย และไม่ก่อความเสียหายต่อแหล่งงานนั้น ๆ

จากเทคนิคและวิธีสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าลักษณะการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นที่การปฏิบัติจริง ภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในความคิด การตัดสินใจ เลือกปฏิบัติงานตามระดับความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ภายในขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนด โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำปรึกษา นอกจากนั้น ควรนำทรัพยากรของชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด เนื่องจากทรัพยากรของชุมชนเป็นจำนวนมากที่จะอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้เป็นอย่างดี ทรัพยากรเหล่านี้มีอยู่แล้วในชุมชนและท้องถิ่น ไม่ต้องเสียงบประมาณในการจัดซื้ออีก ทั้งยังเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวนักเรียนอยู่แล้ว เช่น การประกอบอาชีพในสถานประกอบอาชีพต่าง ๆ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งซวติ (2526 : 125-128) ได้เสนอแนะไว้ว่า ครูควรจะนำแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนในการจัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณค่าและมีผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

แหล่งความรู้ในชุมชน

ก. ความหมายของคำว่า แหล่งความรู้ในชุมชน

แหล่งความรู้ในชุมชน อาจเรียกว่าแหล่งวิชาชุมชนแหล่งวิทยาการในชุมชนหรือแหล่งทรัพยากรในชุมชน ซึ่งตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Community Resources หรือ Local Resources นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายอย่าง แต่มีความหมายคล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก

มาร์ค นีโคลส์ (Nichols 1971 : 341) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แหล่งความรู้ในชุมชน สำหรับโรงเรียนนั้นประกอบด้วยประชาชน สถานที่สิ่งต่าง ๆ และกิจกรรมทั้งหลายที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี

กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 125) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น มาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

โรจน์ คุลยากร (2507 : 4) กล่าวว่า แหล่งความรู้ในชุมชน หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนนอกโรงเรียน ซึ่งมีคุณค่าทางการศึกษา และโรงเรียนอาจใช้ให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนรู้นักเรียนได้ ตัวอย่างเช่น สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สถาบันต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

นิพนธ์ สุขปรีดี (2521 : 67) กล่าวถึงความหมายของแหล่งความรู้ในชุมชนไว้ว่า หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในชุมชน ซึ่งครูหรือนักเรียนอาจนำมาใช้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาได้ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานที่ทางราชการ โบราณสถาน โรง

ภาพยนตร์ สวนสัตว์ โรงงาน สวนครัว แม่น้ำลำธาร และบุคคลที่โรงเรียนอาจจะเชิญมาเป็นวิทยากร หรือวิทยากรที่นักเรียนและครูออกไปสัมภาษณ์เยี่ยมเยียนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เช่น บุรุษไปรษณีย์ ตำรวจ ชาวสวน ชาวนา พ่อค้า หรือเจ้าหน้าที่ของทางราชการ เป็นต้น

เกคินี โชติกเสถียร (2523 : 88) ให้ความหมายของแหล่งความรู้ในชุมชนไว้ว่า หมายถึง สถานะทางภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจนบุคคลในชุมชนที่สถาบันการศึกษานั้นตั้งอยู่ หรือบริเวณใกล้เคียง หากเป็นชุมชนอื่นที่ไกลออกไปจะถือว่า เป็นการศึกษานอกสถานที่ (Field Trip) หรือการศึกษาชุมชน (Community Study)

จากความหมายของแหล่งความรู้ในชุมชนที่นักการศึกษาทั้งหลายได้ให้ไว้ พอสรุปได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่ สถาบัน องค์การ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ย่อมนับเป็นแหล่งความรู้ในชุมชนทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น ถ้าครูรู้จักสำรวจ แสวงหาและนำมาใช้ประกอบการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละบทเรียนในห้องเรียน หรือนำนักเรียนออกไปสัมผัสกับสภาพจริงของแหล่งความรู้ในชุมชนเหล่านั้นด้วยตัวนักเรียนเองแล้ว ย่อมจะเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงให้แก่เด็กนักเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้บทเรียนน่าสนใจอีกด้วย เพราะเขาได้มีส่วนร่วมกิจกรรม อย่างจริงจังด้วยตนเอง

ข. ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน

นักการศึกษาได้จำแนกประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนไว้หลายประเภทด้วยกัน ลักคา ศุขปรีดี (2524 : 77) ได้แบ่งประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนไว้ดังนี้

1. แหล่งความรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่ โรงฝึกงาน อาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์ ต้นไม้ใบหญ้า แมลง ก้อนหิน ดิน สวนครัว ครูนักเรียน คนงานภารโรง เป็นต้น
2. บุคคลที่โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากร เช่น ชาวนา ชาวประมง ช่างไม้ พ่อค้า ช่างราชการ ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ภิกษุสงฆ์ บุรุษไปรษณีย์ เป็นต้น

3. แหล่งความรู้ภายในชุมชนและนอกชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ปุชนีย์สถาน วัดอุโบราณ สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

4. กิจกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ได้แก่ผลงานทางคานศิลป์ สถาปัตยกรรม วรรณคดี ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง เป็นต้น

นิพนธ์ ศุขปริที (2521 : 69) ได้จำแนกแหล่งความรู้ในชุมชนที่อาจนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. แหล่งความรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่ ต้นไม้ ดอกไม้ แมลง ก้อนหิน กิน สวนครัว ครัว

2. บุคคลากรที่โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากร เช่น ข้าราชการ ชาวนา ชาวสวน ช่างไม้ ชาวประมง บุรุษไปรษณีย์ ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ภิภษุสงฆ์

3. แหล่งชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เช่นโบสถ์ บ้านเรือน สถานที่สำคัญทางศาสนา ประวัติศาสตร์ สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางครอบครัว สถานที่ราชการ ผลงานทางคานศิลป์ เช่นคานสถาปัตยกรรม วรรณคดี เป็นต้น

4. การศึกษานอกสถานที่

มาร์ค นีโคลส์ (Nichols 1971 : 342-343) ได้แบ่งประเภทแห่งความรู้ในชุมชนไว้ในหนังสือสารานุกรมทางการศึกษา (Encyclopedia of Education) ดังนี้

1. ผู้ชำนาญพิเศษ (Specialists) เช่น นักดนตรี จิตรกร ผู้ชำนาญงาน อภิเรก นักกีฬาอาชีพ พนักงานซื้อขายและบริการ พ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม ชาวนา

2. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียน (Parents of Students)

3. ตัวแทนขององค์กรต่าง ๆ (Agency representatives) ได้แก่ บุคคลที่เป็นตัวแทนของสังคม เทศบาล ศูนย์วัฒนธรรม และหน่วยงานอื่น ๆ

4. ผู้แทนทางคานธุรกิจและอุตสาหกรรม (Business and industrial representatives) ได้แก่บุคคลที่ทำงานในโรงงานบริษัทขนส่ง เหมืองแร่ สำนักงานเกษตร กิจการคานต่าง ๆ การเงินและการประกันภัย

5. ผู้แทนของรัฐบาล (Government representatives) เช่น นายกเทศมนตรี คณะกรรมการของจังหวัด ตำรวจ พนักงานดับเพลิง เจ้าหน้าที่อนามัย เป็นต้น

6. คณะกรรมการผู้มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ประชาชน (Citizens' advisory committees) เช่นกรรมการศึกษา คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะที่ปรึกษาของโรงเรียน คณะครูในโรงเรียน เป็นต้น

7. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources) ประกอบด้วยพืช สัตว์ป่า หิน น้ำ ดิน แร่ และวัตถุทางธรรมชาติอื่น ๆ

8. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Man-made resources) มนุษย์ได้สร้างสิ่งต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีคุณค่าทางการศึกษาที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องบิน ถนน รถไฟ รถยนต์ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ปรุณีย์สถาน รูปปั้น และทรัพยากรที่ใช้ในโรงเรียน เช่น กระดานดำ โต๊ะเรียน โทรทัศน์ และเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ปรัชญา นิพนธ์พิทยา (2525 : 258-259) ได้กล่าวถึงแหล่งความรู้ในชุมชนไว้ 4 ประเภทคือ

1. แหล่งความรู้ทางบุคคล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญพิเศษที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะ เช่น ช่างแกะสลัก ช่างเครื่องยนต์ ช่างปั้น ฯลฯ รวมทั้งผู้ปกครอง นักเรียน ตำรวจ ข้าราชการ เป็นต้น

2. แหล่งความรู้ทางทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ สถาปนิศาสตร์ ภูเขา พืช สัตว์ป่า ลักษณะของหิน ดิน น้ำ แร่ สิ่งที่มีค่าของชุมชนในท้องถิ่น เป็นต้น

3. แหล่งความรู้ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ประเพณีของท้องถิ่น เช่น บุญบั้งไฟ การทำขวัญ แคนงาน งานฆราวาส เป็นต้น

4. แหล่งความรู้ทางสังคม ได้แก่ การดำเนินชีวิตของชุมชน อาชีพต่าง ๆ เช่น ห่อผ้า ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ช่างตัดผม ช่างตัดเสื้อ ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า การศึกษานอกสถานที่ในแหล่งต่าง ๆ เช่น โรงงานต่าง ๆ สถานที่ราชการ

ค. การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอน

การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนนั้นทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่า จะเลือกใช้ยุทธวิธีแบบใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ระยะเวลาการเรียน การสอน และเวลาที่ใช้ในการเรียน การสอน เพื่อให้ได้ประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด (วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร 2525 : 20)

จอห์น ยู ไมเคิลลิส (Michaelis 1972 : 466-476) ได้เสนอแนะการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาใช้ในการเรียนการสอน (Daily Experiences) ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ในชีวิตประจำวันมีมากมาย เช่น ข่าว เหตุการณ์ การประกอบอาชีพของชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประกอบบทเรียนได้โดยการอภิปราย ซักถามกันระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน

2. การทัศนศึกษา (Study Trips) ในชุมชนมีสถานที่มากมายที่ครูสามารถนำนักเรียนไปทัศนศึกษาได้ เช่น โรงงาน ฟาร์มโคนม โรงสี สถานที่เพาะพันธุ์พืช หอสมุด เป็นต้น ซึ่งอาจจะใช้เวลาในการเดินทางมากน้อยขึ้นอยู่กับระยะทางของสถานที่ที่จะไป อาจจะไปในช่วงโมงเรียน ไปเต็มวัน เต็มสัปดาห์ หรือไปในวันหยุดราชการ

3. เชิญผู้มีความรู้ความชำนาญมาบรรยายให้นักเรียนฟัง หรือสาธิตให้นักเรียนดูในโรงเรียน

4. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในท้องถิ่น

เอกเวอ์ค จี โอลเซน (Olsen 1960 : 73) เห็นว่าโรงเรียนควรจะใช้แหล่งความรู้ในชุมชนเพื่อให้หลักสูตรและวิธีสอนสอดคล้องกับชีวิตจริงของสังคม ช่วยให้การสอนมีความหมายลึกซึ้ง และช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนอาศัยสะพานเชื่อมโยงดังนี้

1. นำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากภายนอกโรงเรียนมาให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า
2. ใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอน
3. เชิญวิทยากรมาบรรยายหรือสาธิตในโรงเรียน

4. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน
5. พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่
6. การสำรวจแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน
7. การศึกษานอกสถานที่ไกลออกไป
8. การตั้งค่ายพักแรม
9. โครงการบริการชุมชน

10. การจักให้นักเรียนมีประสบการณ์จากการฝึกงาน เช่นฝึกงานบางอย่างที่บ้าน หรือฝึกงานในสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งอาจจะฝึกเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลก็ได้

เลียวนาร์ค เอส เคนวอร์ธี (Kenworthy 1962 : 167) ใ้แนะการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนไว้ดังนี้

1. การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น โรงงาน แหล่งธุรกิจ สหภาพแรงงาน พรรคการเมือง วัด พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ
2. การศึกษาชุมชน โดยศึกษาประวัติของชุมชน กระบวนการทางสังคม การประกอบอาชีพ เป็นต้น
3. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้
4. เชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง หรือสาธิตให้นักเรียนดูในห้องเรียน หรือในโรงเรียน
5. ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เช่นพาไปกุศศาล คลินิก โรงพยาบาล
6. จัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในห้องเรียนให้เพียงพอ เช่นหนังสือ รูปภาพ ข่าวสารของรัฐบาล
7. โครงการบริการสังคม
8. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่นการแสดงดนตรี แสดงละคร จัดนิทรรศการ แสดงผลงานของนักเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
9. ให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการทำงาน เช่นฝึกงานกับผู้ใหญ่ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจความสนใจของตัวเองว่า ตัวเองชอบอาชีพอะไรและจะประกอบอาชีพอะไรเมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2525 : 256-257) ได้กล่าวถึงการใช้แหล่งความรู้
 ในชุมชนไว้ว่า สามารถใช้ได้ 2 วิธีคือ

1. การนำชุมชนสู่โรงเรียน

1.1 เชิญบุคคล ผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียน ตาม
 ความสามารถพิเศษ เช่น แพทย์ หนายความ ช่าง นักเกษตร

1.2 นำเอกสารและสิ่งพิมพ์ของชุมชน เช่น ประกาศ หนังสือพิมพ์
 โฆษณางานต่าง ๆ มาเผยแพร่ในโรงเรียน

1.3 การร่วมกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาร่วมงาน
 จักรนิทรรศการ แจกประกาศนียบัตร คนตรี สังสรรค์

1.4 จัดตั้งสมาคมครู-ผู้ปกครอง

2. การนำโรงเรียนสู่ชุมชน

2.1 จัดศูนย์สนใจอาชีพขึ้นในโรงเรียนเพื่อบริการแก่ชุมชน

2.2 ครูออกไปเยี่ยมชุมชน ศึกษาสำรวจชุมชน แล้วหาแนวทางนำข้อมูล
 ที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอน

2.3 ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ พัฒนาชุมชนทุกวิถีทางตามความสามารถ
 เข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีของท้องถิ่น

2.4 จัดทัศนศึกษา เยี่ยมชมโรงงานอุตสาหกรรม การทำไร่ ทำนา ทำ
 สวน การประกอบอาชีพอื่น ๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนนั้น ครูจะต้องรู้ว่า ชุมชนของเรามีแหล่งวิชาอะไร
 บ้างที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ เพราะชุมชนทุกแห่งต่างมีแหล่งวิชาหลายอย่าง
 ต่างกัน ครูควรสำรวจแหล่งความรู้ในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วใน
 การใช้ การสำรวจหรือค้นหาเพื่อรวบรวมแหล่งความรู้ในชุมชนที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์
 ในการเรียนการสอนนั้น นิพนธ์ สุขปรกติ (2521 : 68-69) ได้เสนอแนะไว้ว่า อาจทำ
 ได้หลายวิธี เช่น ครูและนักเรียนช่วยกันสำรวจว่า ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่นั้น มีแหล่ง
 ใดบ้างที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาในวิชาที่ตนเรียนได้บ้าง

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน เป็นประโยชน์ในการสอน
 จริง ๆ ครูควรพยายามเลือกแหล่งความรู้ในชุมชนที่ทันสมัยและเหมาะสมที่สุด โดยพิจารณา

จากเกณฑ์ที่ว่า แหล่งความรู้ในชุมชนนั้นจะต้อง เป็นแหล่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสอนมากกว่าการใช้อุปกรณ์การสอนอย่างอื่น และเด็กจะต้องได้รับประโยชน์จากแหล่งความรู้นั้นจริง ๆ เพราะการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนต้องใช้เวลามาก แต่ก็ให้ผลคุ้มค่า เช่นการเรียนเรื่องอาชีพในงานเกษตร ถ้าครูได้ให้เด็กเรียนจากของจริง คือพาไปศึกษาการทำนา การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงไหม การปลูกผักสวนครัว หรือการเพาะเห็ดฟางไถ่ ๆ โรงเรียน ย่อมช่วยให้เด็กเรียนเข้าใจและได้รับประโยชน์มากกว่า ให้เด็กเรียนเรียนจากอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น รูปภาพ หรือแผนผัง เป็นต้นในห้องเรียน

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา ตลอดจนหลักสูตรและแผนการสอนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพถึงวิธีการที่จะนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนนั้น พอสรุปได้ว่า มีอยู่ 4 วิธีคือ

1. การเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง หรือสาธิตให้นักเรียนดู
2. การศึกษานอกสถานที่
3. การให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้ และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
4. การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นประกอบการเรียนการสอน

การเชิญวิทยากร

วิทยากร หรือผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษในท้องถิ่น ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า

Resource Visitors, Resource Persons หรือ Specialists ยอร์ช คัมบิล (George W. 1977 : 143-144) ได้ให้ความหมายของคำว่า วิทยากร ไว้ว่า หมายถึง ทรัพยากรบุคคลทั้งในและนอกโรงเรียน ผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญซึ่งครูสามารถเชิญมาบรรยาย หรือสาธิตในโรงเรียนได้ เช่น ตำรวจ ช่างนา คนงานก่อสร้าง แพทย์ ผู้สื่อข่าว เสมียน นายความ ข้าราชการ เป็นต้น

มาร์ค นีโคลส์ (Nichols 1971 : 342) กล่าวว่า วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษหมายถึง ผู้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านในท้องถิ่น ซึ่งครูสามารถเชิญมาพูดคุย อภิปราย หรือสาธิตในโรงเรียน หรือให้นักเรียนไปสัมภาษณ์บุคคลเหล่านั้นที่บ้านหรือที่ทำงานของเขาได้

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ผู้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ในแขนงต่าง ๆ ในชุมชน ย่อมนับเป็นวิทยากรทั้งสิ้น วิทยากร ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคล ที่ครูจะสามารถนำใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ เช่น

1. บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพในชุมชน
2. เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด
3. พัฒนาการตำบล พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการจังหวัด
4. ประมงอำเภอ ประมงจังหวัด
5. บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในคานอื่น ๆ ในชุมชน เช่น แพทย์ พยาบาล

ตำรวจ นักการศึกษา เป็นต้น

วรรลักษณ รัตติกาลชลากร (2525 : 27) ได้เสนอแนวทางที่ครูจะใช้บุคคล ในชุมชนเป็นทรัพยากรในการเรียนการสอนไว้ว่า ครูจำเป็นต้องที่จะคัดเลือกบุคคลที่มีคุณค่าในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้พบแล้วจกรายชื่อพร้อมที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ใส่แฟ้มไว้ เพื่อความสะดวกในการเลือกบุคคลและติดต่อ เมื่อต้องการใช้ประโยชน์ และรายชื่อเหล่านี้ ต้องเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

วิธีดำเนินงานเพื่อให้การใช้วิทยากรในชุมชนเกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนมากที่สุด เกศินี โชติกเสถียร (2523 : 90-91) ได้เสนอแนะขั้นตอนไว้ดังนี้

1. ติดต่อกับวิทยากรที่เราเลือกแล้วเป็นการส่วนตัว โดยครูหรือตัวแทนนักเรียนก็ได้ เพื่อร่วมกันวางรายละเอียดของการมาเยี่ยมห้องเรียน หรือการพานักเรียนไปพบ ซึ่งเป็นการพบเพื่อตกลงถ้อยจาแล้วหลังจากนั้นจึงมีหนังสือเชิญไปเป็นลายลักษณอักษร
2. แจ้งให้วิทยากรทราบถึงจุดมุ่งหมายโดยละเอียดของการมาหรือไปหา ตลอดจนขนาดของชั้นเรียน อายุ ระดับชั้น พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง และต้องมีแผนที่แสดงที่ตั้งของสถานที่ที่จะมา กำหนดเวลาที่จะให้พูด และถ้าส่งคำถามที่อยากจะถามให้วิทยากรล่วงหน้าด้วยก็ดี

3. เตรียมชั้นเรียน โดยเตรียมตัวนักเรียนให้มีความสนใจในเรื่องที่วิทยากรจะมาพูด ต้องให้ความสำคัญแก่วิทยากรด้วย เพราะการทำเช่นนี้ จะทำให้วิทยากรเกิดความภูมิใจ และอยากจะเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้อีกโรงเรียนต่อไปภายหน้า ดังนั้น

ครูจึงต้องวางแผนกับนักเรียนล่วงหน้าโดยวางพื้นฐานในเรื่องที่จะฟังบ้างเล็กน้อย และกำหนดหัวข้อทำหน้าที่แนะนำวิทยากรรวมทั้งกล่าวขอบคุณ

4. กิจกรรมติดตาม ควรเขียนเรื่องย่อเกี่ยวกับการมาพูดของวิทยากรลงหนังสือพิมพ์ของท้องถิ่น หรือวารสารของโรงเรียน และมีจดหมายขอบคุณตามไปอีกทีหนึ่ง สุดท้ายควรให้นักเรียนแสดงผลงานที่ได้รับจากวิทยากร แล้วเก็บไว้ในแฟ้มเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าต่อไป

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525 : 29) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้วิทยากรไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับรายละเอียด ความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากการเรียนจากครูเพียงคนเดียว
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การแนะนำตนเอง มารยาทในการฟัง การถามคำถาม การเขียนจดหมายขอบคุณ การปฏิบัติตนเป็นแขกและเป็นเจ้าบ้านที่ดี
3. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้อ่านได้เรียนมาดียิ่งขึ้น
4. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่า ปัญหาต่าง ๆ นั้น นักเรียนอาจจะหาคำตอบได้จากการพบปะพูดคุยกับคนอื่น ฟังคนอื่นพูด หรือคนอื่นสาธิตให้ดูมากกว่าจากการอ่านแต่เพียงหนังสืออย่างเดียว
5. ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

การศึกษานอกสถานที่ (Educational Field Trip)

การศึกษานอกสถานที่ หมายถึง การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เพื่อศึกษาและหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน

การศึกษานอกสถานที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การศึกษานอกสถานที่ในระยะใกล้ หมายถึง การศึกษานอกสถานที่ในบริเวณใกล้ ๆ ไ้แก่ ในบริเวณโรงเรียน สถานที่สำคัญในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เช่น สถานที่ราชการ ตลาด สถานีอนามัย สวนสัตว์ สถานประกอบอาชีพ เป็นต้น

2. การศึกษานอกสถานที่ในระยะไกล คือไปศึกษานอกสถานที่ที่อยู่ห่างไกล จากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งอาจต้องใช้เวลาและพาหนะในการเดินทาง

การดำเนินการศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่ที่จะใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนให้ได้ผลคุ้มค่าจะต้องดำเนินการอย่างถี่ การดำเนินการศึกษานอกสถานที่แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

1. การเตรียมการ คือการวางแผนที่จะไปศึกษานอกสถานที่ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการไปศึกษานอกสถานที่ สำรวจและหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จะไป ทิศกับสถานที่ที่จะไป ตลอดจนนักหมายเจ้าหน้าที่ของสถานที่นั้นให้เรียบร้อย

1.2 นำข้อมูลที่ได้นำมาศึกษาและร่วมกันอภิปรายถึงความรู้ที่จะได้รับจากการไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ถ้ามีสื่ออื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ หรือรูปภาพ อาจนำมาฉายดูเพื่อสร้างประสบการณ์ และเร้าความสนใจก่อนไปศึกษานอกสถานที่

1.3 กำหนดรายการ และเตรียมสิ่งที่จะต้องทำในการเดินทางตั้งแต่ ยานพาหนะ สิ่งของที่จะต้องนำติดตัวไป กำหนดการเดินทาง การแต่งกาย ข้อปฏิบัติระหว่างการเดินทาง เตรียมนักเรียนทำหน้าที่จกบันทึก ชักถามเจ้าหน้าที่เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

1.4 ทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง และผู้บังคับบัญชาให้ถูกต้องตามระเบียบ ดังนี้

1.4.1 ถ้าเป็นการศึกษานอกสถานที่ภายในราชอาณาจักร ไม่ค้างคืน ขออนุญาตผู้บังคับบัญชาของสถานศึกษา ส่วนการขออนุญาตผู้ปกครองให้อยู่ในดุลยพินิจว่าสมควรหรือไม่

1.4.2 การศึกษานอกสถานที่ภายในราชอาณาจักรค้างคืน โรงเรียนในส่วนกลางต้องขออนุญาตจากกรมเจ้าสังกัด ส่วนภูมิภาคต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด และต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองเป็นหนังสือรับรอง

1.4.3 การศึกษานอกสถานที่นอกราชอาณาจักร ทั้งประเภทค้างคืน และไม่ค้างคืน ต้องขออนุญาตกระทรวงเจ้าสังกัด และได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองเป็นหนังสือรับรอง

2. ระหว่างดำเนินการ

ในระหว่างดำเนินการศึกษานอกสถานที่ อาจแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม เพื่อให้ศึกษาสิ่งที่มีคุณค่าได้ใกล้ชิด และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ควรชี้แจงและแนะนำนักเรียนในสิ่งที่ควรศึกษาและสนใจเป็นพิเศษ มีการจับบันทึกและซักถามเจ้าหน้าที่ที่น่าชม อาจมีการบันทึกภาพเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนเมื่อกลับมายังห้องเรียนแล้ว

เพื่อความเรียบร้อยเรียบร้อย และความปลอดภัยของนักเรียนในระหว่างการเดินทาง ไปศึกษานอกสถานที่ควรจัดให้มีผู้ดูแลรับผิดชอบด้วยดังนี้

- 2.1 ระดับประถมศึกษาลงไป นักเรียน 20 คน ต่อครู 1 คน
- 2.2 ระดับสูงกว่าประถมศึกษาขึ้นไป นักเรียน 30 คน ต่อครูหรืออาจารย์ 1 คน
- 2.3 ถ้ามีนักเรียน หรือนิสิตหญิง ไปด้วย ให้ครูหรืออาจารย์หญิงควบคุม ไปด้วยตามความเหมาะสม

3. การประเมินผล

หลังจากไปศึกษานอกสถานที่แล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความรู้ และปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ประสบมา เพื่อประเมินผลให้ทราบว่า การศึกษานอกสถานที่ครั้งนี้ บรรลุจุดมุ่งหมายเพียงใด นอกจากนี้ อาจมีการทดสอบความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบมาด้วยก็ได้

หลังจากอภิปรายแล้ว ผู้เรียนบางคนอาจมีสิ่งที่น่าสนใจ มีปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้น ควรส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ให้อ่านหนังสือ ค้นคว้ารายงาน จัดป้ายนิเทศ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นแล้ว ยังนำไปสู่ความสนใจและค้นคว้าในสิ่งใหม่ ๆ ต่อไปอีกด้วย (ลัดดา สุขปรีดิ์ 2524 : 78-80)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : (4)) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่ในระดับประถมศึกษาไว้ว่า

การศึกษานอกสถานที่ ถ้าครูนึกถึงการ เชิญชวนชวนนักเรียนไปทางจังหวัด นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่คง ไม่มีโอกาสไปศึกษานอกสถานที่ แท้จริงแล้ว การศึกษานอกสถานที่คือการไปดู หรือ

การ ไปสัมผัสกับของจริงหรือสภาพจริงที่อยู่นอกห้องเรียน เช่น ไปดูแปลงดอกไม้ที่หน้าเสาธง ไปดูห้องนำห้องสามของโรงเรียน ไปดูวัด ไปดูไร่ผัก ฯลฯ ซึ่งอยู่ในบริเวณโรงเรียน หรืออยู่ใกล้ เคียงโรงเรียน โดยใช้เวลาทั้งแก่ 5 นาที จนถึง 1 ชั่วโมง หรือ กวานั้น จุดมุ่งหมายของการไปศึกษานอกสถานที่ คือให้นักเรียนพบ เห็นของจริง เพื่อฝึกทัศนียภาพต่าง ๆ เช่น การสังเกต ชู้น มี ระเบียบ รับผิดชอบ ประหยัด ซื่อสัตย์ ออกทน ฯลฯ มีสิ่งมุ่งที่เนื้อหา ของความรู้ที่ไปศึกษาเท่านั้น การสอนโดยวิธีนี้ ครูควรวางแผน รวมกับนักเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายของการไปศึกษานอกสถานที่ กำหนดสถานที่ กำหนดวิธีไปกลับ กำหนดเวลา กำหนดงบประมาณแล้ว ครูและนักเรียนก็ไปด้วยกัน หรือดาระยะไกล ๆ ก็อาจให้นักเรียน ไปเอง แต่ภายใต้การดูแลของครู เช่น ครูอาจยืนดูอยู่บนอาคาร ในขณะที่เด็กไปศึกษาในบริเวณโรงเรียน

วีระ กั้นตระกูล บุญทรง สังข์ทอง และอุบล เล่นวารี (2525 : 188)

ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษานอกสถานที่พอสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง
2. นักเรียนมีโอกาสได้ศึกษาเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหลายวิชา
3. เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ ลดความเคร่งเครียดในห้องเรียน
4. ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียน เช่น ความเป็นระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ความร่วมมือกับผู้อื่น รู้จักสังเกตเป็นต้น นอกจากนั้น ยังปลูกฝัง ให้เด็กรักและห่วงแหนในสิ่งที่ เป็นสาธารณสมบัติ รู้จักใช้ และรักษา
5. ฝึกให้เด็กเข้าสังคม

การให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้ และศึกษาคนคว่าด้วยตัวเอง

การสัมภาษณ์ผู้ (Interviewing Resource Persons) หมายถึงการให้ นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้ ผู้ชำนาญเฉพาะด้านในห้องเรียน ผู้ชำนาญเหล่านั้นอาจเป็นใคร ก็ได้ ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ความชำนาญเหมาะสมกับเนื้อหา หรือแขนงงาน เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติของนักเรียน ข้าราชการในหน่วยงานของทางราชการ ผู้ประกอบ อาชีพอิสระในห้องเรียน เป็นต้น ในการไปสัมภาษณ์นั้น นักเรียนอาจจะไปสัมภาษณ์ที่บ้าน หรือที่ทำงานของเขาก็ได้ การสัมภาษณ์มักจะใช้ในกรณีที่ผู้ หรือผู้ชำนาญเหล่านั้น ไม่มี

เวลาที่จะเดินทางมาให้ความรู้แก่นักเรียนที่โรงเรียนได้ และครูผู้สอนมองเห็นแล้วว่า การให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้รู้จะได้ผลดีกว่าการสอนด้วยวิธีสอนและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการเดินทาง ไปสัมภาษณ์อาจจะไปเป็นกลุ่ม หรือไปคนเดียวก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม

ราล์ฟ ซี เพรสตัน และเวน แอล เฮอร์แมน (Preston and Herman 1974 : 502) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการสัมภาษณ์ไว้ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ ตลอดจนศึกษาเนื้อหาวิชาของเรื่องที่จะสัมภาษณ์ให้เข้าใจ
2. ตั้งคำถามแบบปลายเปิดให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์
3. เลือกวิทยากรที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
4. นัดหมายวิทยากร ซึ่งอาจเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์ไปก็ได้ พร้อมทั้งแจ้งวัน เวลา สถานที่ไปให้วิทยากรทราบ ถ้าเป็นไปได้ควรส่งคำถามที่ต้องการถามไปให้ด้วย ยี่สิบเพื่อให้วิทยากรมีเวลาเตรียมตัวได้เต็มที่
5. เตรียมนักเรียนไว้สำหรับกล่าวแนะนำก่อนการสัมภาษณ์ และกล่าวขอบคุณเมื่อการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลง
6. เตรียมนักเรียนให้รู้จักมารยาทในการฟังที่ดี ให้รู้จักซักถามเมื่อไม่เข้าใจ และการจดบันทึก
7. เมื่อกลับมาถึงโรงเรียนแล้ว ส่งจดหมายไปขอบคุณวิทยากรอีกครั้งหนึ่ง
8. รายงานผลการไปสัมภาษณ์ ซึ่งอาจจะอภิปรายกันในห้องเรียน หรือเขียนรายงานส่งก็ได้

สำหรับหลักในการสัมภาษณ์นั้น จอห์น ยู ไมเคิลลิส (Michaelis 1972 : 476) ได้ให้ไว้ดังนี้

1. แนะนำตัวเอง เช่น ชื่ออะไร กำลังเรียนอยู่ชั้นไหน โรงเรียนอะไร เป็นต้น
2. ถามคำถามชัดเจน โดยถามชัดถ้อย ชัดคำ ซึ่งผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันที เมื่อฟังจบ
3. ฟังอย่างตั้งใจ
4. เปิดโอกาสให้คนอื่นได้พูดด้วยในกรณีที่ไปสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม

5. ถามตรงประเด็น ไม่ออกนอกเรื่องที่กองการรัฐ
6. จกบันทึกใจความสำคัญไว้
7. รักษาเวลา โดยพยายามตามภายในเวลาที่กำหนดไว้ เพราะวิทยากร
อาจมีงานอื่นที่จะต้องทำรออยู่
8. กล่าวขอบคุณวิทยากร เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้ว

วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์สากล (2525 : 32) ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการ
สัมภาษณ์ผู้รู้ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้คนส่วนใหญ่ได้รู้ถึงความสามารถ และการกระทำที่มิมีประโยชน์
ของกันและกันทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชนนั้น
2. เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
กับตัวนักเรียนทางการเรียน และปัญหาส่วนตัว
3. เพื่อช่วยพัฒนาสุขภาพจิตของนักเรียน และช่วยแนะแนวทางแก่นักเรียนทั้ง
ด้านส่วนตัว และด้านการเรียนให้ดำเนินไปในทางที่ถูกที่ควร เพื่อเป็นผลเมืองดีของประเทศ
ชาติ
4. เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง หมายถึงการให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
จากแหล่งความรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนด้วยตัวเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเป็นผู้พบ
ความรู้หรือข้อมูลด้วยตัวเขาเองซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ดีกว่าการรับจากครูฝ่ายเดียว วิธี
สอนให้เด็กศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : (4))
ได้เสนอแนะไว้ว่า ครูต้องกำหนดหัวข้อเรื่องสั้น ยาว ยากง่ายตามวัย บอกแหล่งวิชาให้
เช่นไปตามใคร ไปอ่านหนังสืออะไร ถ้าไม่มีเลยก็ให้ไปค้นคว้าจากหนังสือเรียนก็ได้ บอก
วิธีการ กำหนดระยะเวลาให้พอสมควร แล้วครูคอยสังเกตการดำเนินงานของเด็ก

การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นประกอบการเรียนการสอน

ในชุมชนหรือท้องถิ่นมีวัสดุอุปกรณ์มากมายที่ครูและนักเรียนสามารถนำมาใช้ในการ
การเรียนการสอนให้เกิดผลดี โดยเฉพาะกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมีความจำเป็นมาก

ที่ครูและนักเรียนจะทรงแสดงว่าวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในห้องดินมาใช้ เพราะผู้เรียนจะต้องฝึกปฏิบัติจริงจึงจะเกิดการเรียนรู้ที่จะเป็นฐานในการทำงานที่ถูกต้อง และเป็นการสร้างเสริมนิสัยที่ดีในการทำงานด้วย วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในห้องดินดังกล่าว เช่น เศษวัสดุเหลือใช้ เมล็ดพันธุ์พืช ผัก บัญคอก ฟาง คอกไม้ ใบทอง ใบไม้ ผลไม้ ไม้ไผ่ เป็นต้น

สำหรับวิธีที่จะได้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นมาใช้ในการเรียนการสอน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : (11)) ได้ให้แนวทางไว้ว่า

ผู้สอนควรศึกษาแผนการสอนล่วงหน้าเพื่อทราบว่า ตลอดปีจะใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร ในการสอนและฝึกปฏิบัติจะ ได้ช่วยกันสะสมและจัดหา วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นมาไว้ การสะสมและจัดอาจหาได้หลายวิธี เช่น ให้นักเรียนสะสมและจัดหาวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า ขอความร่วมมือจากบุคลากรของนักเรียน จัดกิจกรรมหารายได้พิเศษ ของผู้ประมาทจากโรงเรียน หรือเจ้าสังกัดจัดซื้อเป็นครั้งคราวและอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของครู โรงเรียน และท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ง. ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่กว้างขวางขึ้น เพราะการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นักเรียนได้รับประสบการณ์ไม่เพียงพอ ถ้านักเรียนได้รับประสบการณ์จริงโดยได้เห็น ได้ยิน ได้ถาม ได้ฟัง และได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง จะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจในการเรียนเนื้อหาทางนั้น ๆ มากขึ้น

เลียวนาร์ก เอส เคนจอร์นีย์ (Kenworthy 1962 : 167) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยเร้าความสนใจของนักเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม
3. ช่วยให้นักเรียนเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับความสนใจ และความถนัด

ของคนเมื่อเขาจบการศึกษาออกไปแล้ว

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาสามารถจะทำได้ด้วยตัวเอง ซึ่งจะทำให้เขารักการทำงาน และทำงานเป็นเมื่อเขาจบการศึกษาออกไปแล้ว

5. ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน เข้าใจสภาพปัจจุบันและปัญหาของท้องถิ่นคน รู้สึกรัก และหวงแหน อันจะนำไปสู่แนวคิดที่จะปรับปรุงท้องถิ่นของคนให้ดียิ่งขึ้น

6. นักเรียนจะได้รับความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในชุมชนของคน เพราะเขาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2521 : 68) ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและชีวิตประจำวันของเด็ก เด็กสามารถนำความรู้จากโรงเรียนไปใช้ในชีวิตจริงในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อันจะเป็นพื้นฐานสำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนทุกระดับชั้น

2. ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้เรื่องชุมชน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากชุมชนมาใช้ประโยชน์ในห้องเรียน และช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

3. ช่วยแก้ปัญหาสำหรับครูเกี่ยวกับการขาดแคลนแหล่งความรู้ และอุปกรณ์การสอน

4. ช่วยให้บทเรียนน่าสนใจ มีความหมาย และสมบูรณ์ขึ้น เพราะเด็กได้ร่วมกิจกรรม และได้เห็นสภาพจริง

5. ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และยังทำให้เกิดปัญหาใหม่ อันจะมีผลต่อการจัดประสบการณ์อื่น ๆ ตามมา

6. ชุมชนช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนและครู เพราะนักเรียนสามารถนำความรู้จากชุมชนกลับเข้ามาในชั้นเรียนเพื่ออภิปราย ทดสอบ และทบทวนกันได้อีกต่อไป

เนื่องจากการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพพากพิง ไปถึงงานอาชีพในท้องถิ่น ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนควรดึงชุมชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือในค่านต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความรู้และทักษะแก่นักเรียน เช่น ช่วยเหลือในการฝึกงานของนักเรียน ช่วยเหลือในการจัดหาวัสดุ

อุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นต้น การนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ นับว่ามีส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชานี้ โรงเรียนควรจัดหา หรือนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟังหรือสาธิตให้นักเรียนดู การพานักเรียนไปศึกษา กูงาน หรือฝึกงานนอกสถานที่ การให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้ ชูชานาญเฉพาะ คำนในท้องถิ่น การให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียน และการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติใน กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพควรจะสอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อสร้างเสริมให้นักเรียนรักการทำงาน ทำงานเป็น เกิดทักษะและนิสัยที่ดีในการทำ งานอันจะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป

ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะแยกเป็นงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่ง ความรู้ในชุมชน ดังนี้

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

วิเชียร เทียมเมือง (2520: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและ ความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ในการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับร่างครั้งที่ 1 พ.ศ. 2518)" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ในโครงการทดลองใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ 24 คน กรมสามัญ ศึกษา 15 คน และของเขตกการศึกษา 23 คน รวม 62 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบปัญหาในการใช้หลักสูตรใหม่ กล่าวคือ เนื้อหาส่วนมากยากเกินความสามารถ ของผู้เรียน ครูสอนได้ไม่ครบเนื้อหาเนื่องจากหลักสูตรอธิบายกิจกรรมไว้ไม่ชัดเจน ครู ไม่สามารถทำตามได้ บางเนื้อหาไม่แนะนำกิจกรรมเป็นแนวทางให้เลย ครูขาดพื้นฐาน ในเรื่องการงานและอาชีพ ขาดความถนัด และมีปัญหาในเรื่องอุปกรณ์การสอน เกิดขาด ความพร้อมทางการเรียนและขาดเรียนบ่อย ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจหลักสูตรและไม่ให้ ความร่วมมือในการติดตามผลการปฏิบัติงานที่บ้านของเด็ก

มนูญ เสวกศิริ (2521: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพค่านางานเกษตร

จากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ฉบับร่าง พ.ศ. 2518" กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุมกลุ่มละ 180 คน ใช้แบบทดสอบชุดงานเลขครและแบบสังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนงานเลขครสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนงานเลขครเกี่ยวกับเพศของนักเรียน อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง วุฒิชของครู ประสิทธิภาพของครูและเขตที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ักนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน

มลิวลัย ลับโพธิ์ (2521 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบ ความคาดหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาการงาน และพื้นฐานอาชีพ" โดยแจกแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นครู 46 คน ครูใหญ่ 22 คน และศึกษานิเทศก์ 19 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

ในค่านจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล ครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นตรงกันว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร 2521 มีความชัดเจนที่อยู่แล้ว เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของผู้เรียน นักเรียนสามารถทำได้ตามจุดมุ่งหมาย ครูสามารถสอนติดตามและวัดผลการเรียนได้

ในค่านความคิดรวบยอดและหลักการทั้งครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก รวมทั้งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียน และทางสังคมของผู้เรียน ช่วยให้ครูสอนง่ายขึ้น แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังบกพร่องอยู่บ้าง

ในค่านเนื้อหาและกิจกรรมนั้น ครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์เห็นว่ามี ความเหมาะสมในค่านจำนวน ส่วนความจำเป็นสำหรับผู้เรียน ความสนใจ ความยากง่ายในการจัดกิจกรรม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากและปานกลาง

* อรุณ บุญสวัสดิ์ (2522 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง "ความเป็นไปได้ในการ
 คัดแปลงหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นใน
 จังหวัดเชียงใหม่" กลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่มคือ ครู นักการศึกษา นักเรียน หัวหน้าส่วน
 ราชการประจำจังหวัด และอำเภอ และผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ จำนวน 1,000 คน
 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับกลุ่มการงาน และพื้นฐาน
 อาชีพ สรุปได้ว่า ประชาชนขาดความรู้ในการทำนา ทำสวน ทำไร่อย่างถูกหลัก ขาด
 ความรู้ในการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ส่วนด้านเนื้อหาของหลักสูตรกลุ่มการงานและ
 พื้นฐานอาชีพที่ควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับท้องถิ่นคือ การทำนา การปรับปรุงที่ดิน
 การทำสวน ทำไร่ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวด้านการเกษตร การ
 เลี้ยงสัตว์ การสำรวจสภาพท้องถิ่น การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อุตสาหกรรมใน
 ครอบครัว งานบ้าน และงานเลี้ยงผ้า

ฉัตร พงศนิทานิช (2523 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง "ทัศนคติของผู้ปกครอง
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดกาญจนบุรีเกี่ยวกับวิชาการงานและอาชีพตาม
 แนวหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521" กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุป
 ได้ดังนี้

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรหลานศึกษาค้นคว้าสายอาชีพ ซึ่ง
 เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพเฉพาะสาขาวิชามากกว่าวิชาสาย
 สามัญ เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับท้องถิ่น สำหรับวิชาการงานและอาชีพ ซึ่ง
 เป็นวิชาบังคับให้ทุกคนต้องเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าจำเป็น ส่วนวิชาอาชีพซึ่ง
 เป็นวิชาเลือกผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าจำเป็นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพ
 เกษตรกรรมควรนำมาเป็นวิชาบังคับ เพราะเป็นอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ของ
 ประเทศ นักเรียนทุกคนควรเรียนรู้

ลักขณา สมเชื้อ (2524 : 98) ใ้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนกลุ่มการงาน
 และพื้นฐานอาชีพในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง จังหวัดชลบุรี" โดยส่งแบบสอบถาม
 ไปยังครูประจำการชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. คำนครุผู้สอน ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนค่อนข้างน้อยและมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี โรงเรียนสามารถจัดครูสอนเฉพาะกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพได้เพียงละ 2.2 ครูส่วนมากสอนเพราะความจำเป็น เนื่องจากเป็นครูประจำชั้นของสอนทุกวิชา ครูส่วนใหญ่ไ้ผ่านการอบรมตามแนวการสอนตามแนวหลักสูตร 2521 แทนำความรู้มาใช้ได้น้อย

2. คำนผู้บริหาร พบว่าครูส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องศึกษานิเทศก์ ซึ่งมานิเทศติดตามผลและแก้ไขปัญหการเรียนการสอนให้ครูน้อยมาก

3. คำนหลักสูตร พบว่าครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน และขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีขนาดพอเหมาะกับการใช้งานของเด็ก โรงเรียนจัดการประชาสัมพันธ์บุคคลในท้องถิ่น ให้มีความเข้าใจและทัศนคติต่อการเรียนการสอนกลุ่มการเรียน และพื้นฐานอาชีพ รวมทั้งการใช้แหล่งวิทยากร และวิทยากรในท้องถิ่นน้อยมาก

4. ส่วนคำนความรู้พื้นฐานของครูเกี่ยวกับงานทุกแขนง และการประเมินผลพบว่า ครูมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ไชยพร กัมพจิกานนท์ (2525 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง "สภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในเขตการศึกษา 8" กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 620 คน ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานอาชีพจำนวน 119 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสังเกต ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมค่านการเรียนของนักเรียน และค่านการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก กิจกรรมที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยได้แก่ การเชิญวิทยากรหรือบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน การพานักเรียนออกไปปฏิบัติงานอาชีพในท้องถิ่น และการให้นักเรียนทำปายนิเทศเกี่ยวกับงานอาชีพ ส่วนสื่อการเรียนการสอนมีความเพียงพออยู่ในระดับน้อยทั้งสิ้นและนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยออกไปฝึกปฏิบัติงานในสถานที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน

2. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานอาชีพในค่านต่าง ๆ พบว่าเรื่องที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับมากได้แก่ ครูไม่เพียงพอ ขาดแคลนหนังสือคู่มือ อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ที่ใช้ฝึกงานและเครื่องมือต่าง ๆ ขาดโรงฝึกงาน ห้องปฏิบัติงาน สถานที่ทดลองค่านวิชาชีพ

ธีระ ชัยยุทธขรรณ (2525 : 70-73) ใ้วิจัยเรื่อง "การสำรวจความสนใจในวิชาการงาน-อาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2521" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีจำนวน 733 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า หมวดเกษตรกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจมาก ในวิชาการทำสวนผักและสวนไม้ดอก ไม่ประทับใจ หมวดคหกรรม นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในกลุ่มงานประดิษฐ์ และกลุ่มงานอาหาร หมวดศิลปหัตถกรรม นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากในกลุ่มงานประดิษฐ์ ไม้ไผ่ หวาย และช่างเขียน หมวดอุตสาหกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในกลุ่มวิชาช่างยนต์ และช่างวิทยุ

พริ้มเพรา คงชนะ (2526 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาอาชีพของท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 10" กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารจำนวน 159 คน ครูจำนวน 167 คน ส่วนเครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอนวิชาอาชีพของท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบควรส่งสื่อการสอนวิชาอาชีพของท้องถิ่นให้โรงเรียนล่วงหน้าก่อนเวลาสอนของครู และควรส่งให้ครบทุกรายวิชาให้ครบทุกโรงเรียนและให้พอเพียงกับความต้องการ เมื่อผู้รับผิดชอบจัดทำหลักสูตรวิชาใดก็ควรจัดทำสื่อการสอนและอุปกรณ์การสอนให้ครูไปพร้อมกันด้วย และควรเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาในสื่อการสอนวิชาอาชีพของท้องถิ่นแต่ละวิชาให้มีความละเอียดชัดเจนขึ้น

วันเพ็ญ เกตุสกุล (2526 : บทคัดย่อ) ใ้วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของเขตการศึกษา 5" ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น 3 ชุด เพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือผู้เชี่ยวชาญการประกอบอาชีพในท้องถิ่น นักเรียน และผู้ปกครองจำนวน 998 คน ผลการวิจัยโดยสรุปมีดังนี้

1. แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของเขตการศึกษา 5 มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นอยู่ 3 แห่ง

งานคือ แขนงงานบ้าน งานเกษตร และแขนงงานอาชีพอื่น ๆ ส่วนแขนงงานช่าง
เรื่องงานไม้ และแขนงงานช่างประติมากรรมทุกเรื่องต้องปรับปรุง

2. งานเกือบทุกแขนงสนองความต้องการของนักเรียน ยกเว้นงานไฟฟ้า
แขนงทุกแขนงสนองความต้องการของผู้ปกครอง

3. ในเรื่องการปรับปรุงแผนการสอนกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพเพื่อ
ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น และสนองความต้องการของนักเรียนและ
ผู้ปกครองยิ่งขึ้นนั้น ควรเพิ่มรายการสอนพื้นฐานวิชาชีพต่าง ๆ อีกทุกแขนงงาน

วิรัช ชูสูงเนิน (2527 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "สมรรถภาพด้าน
วิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ที่สอนกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพใน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือครู
273 คน เป็นชาย 110 คน หญิง 163 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัย
ปรากฏว่าสมรรถภาพด้านวิชาการของครูประถมศึกษา ในกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพ
อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าครูประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพ
ด้านวิชาการสูงในงานบ้าน และสมรรถภาพด้านวิชาการทำในงานประติมากรรม และงานช่าง

ภิรมย์ ศรีเพชร (2527 : 51-52) วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความ
ต้องการและการปฏิบัติจริง ในการฝึกปฏิบัติด้านการทำงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่หก ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ปทุมธานี" กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2526 จำนวน
772 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผลการวิจัยพบว่าในอนาคต
นักเรียนต้องการประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด คือร้อยละ 46.5 รองลงมาคือ
ร้อยละ 18 ต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม งานที่นักเรียนสนใจมากที่สุดคือ งาน
ประติมากรรม รองลงมาคืองานเกษตร ในด้านความต้องการ และการปฏิบัติจริงในการฝึก
ปฏิบัติด้านการทำงานและพื้นฐานอาชีพนั้น ผลปรากฏว่า นักเรียนมีความต้องการในการฝึก
ปฏิบัติสูงกว่าการไปปฏิบัติจริง

พูนสิน กระจ่างจันทร์ (2528 : 71-72) ได้วิจัยเรื่อง "การส่งเสริม
การเรียนกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในจังหวัดอุบลราชธานี" กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยโดยสรุปคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองนักเรียนในระดับปานกลางมี 4 ด้านคือ การจัดหาสื่อการเรียน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพการชักจูงให้สนใจ และเห็นความสำคัญของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ การติดตามผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และการจัดสภาพแวดล้อม และสภาพการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เมื่อพิจารณารายละเอียดปรากฏว่า เรื่องที่ผู้ปกครองให้การส่งเสริมในระดับมาก คือ การยินดีให้เด็กช่วยทำงานต่าง ๆ การแนะนำชี้แจงให้เด็กเห็นประโยชน์ และคุณค่าของการทำงาน การดูแลเอาใจใส่ขณะที่เด็กทำงาน การเปิดโอกาสให้เด็กทำงานโดยอิสระ การไม่รบกวนหรือใช้เด็กทำงานอย่างอื่น ขณะที่ทำงานกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และการให้เวลาเด็กทำงานต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ส่วนเรื่องอื่น ๆ ผู้ปกครองส่งเสริมในระดับปานกลาง

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

ทศพร เขาวนิก (2517 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ 30 คน นักเรียน 300 คน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน 10 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 340 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ครูและนักเรียนทุกคนเคยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนบางแห่งประกอบการเรียนการสอน
2. ประเภทของสื่อที่ครูและนักเรียนใช้มากที่สุดคือ เอกสาร ภาพยนตร์ สื่อการสอนที่ใช้บ่อยคือ ฟิล์มสไลด์และการไปศึกษานอกสถานที่ วิธีการที่ครูและนักเรียนนำเอาแหล่งความรู้มาใช้มากที่สุดคือ การไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอกโรงเรียน วิธีการที่ใช้บ่อยคือ การไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน
3. ปัญหาและอุปสรรคที่ครูและนักเรียนพบมากที่สุดในการไปศึกษานอกสถานที่ คือนักเรียนขาดระเบียบวินัย ครูผู้ควบคุมไม่เพียงพอ การฟังวิทยากรพบว่าไม่มีชั่วโมงพิเศษจัดไว้ และนักเรียนขาดมารยาทในการฟัง ส่วนการยืมวัสดุอุปกรณ์

จากที่อื่นนั้น ครูไม่มีเวลา และไม่สะดวกในการคมนาคม และปัญหาที่เจ้าหน้าที่แห่ง
ความรู้พบมากคือ ผู้ใช้บริการไม่แจ้งรายละเอียดให้ทราบล่วงหน้า

ประหยัค สายวิเชียร (2519 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์
ของแหล่งชุมชนประกอบการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดเชียงใหม่"
กลุ่มตัวอย่างคือ ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่แห่งความรู้ในชุมชน จำนวน 340 คน
เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยปรากฏว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของทศพร
เชาวนิกี คือครูและนักเรียนทุกคนเคยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ประเภทแหล่งความรู้ที่
นิยมใช้มากที่สุดคือ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เอกสารสิ่งพิมพ์และภาพยนตร์ และใช้น้อย
ที่สุด คือศูนย์การคมนาคม สถานีขนส่ง ส่วนวิธีการใช้แหล่งความรู้ที่ใช้น้อยที่สุด คือ ไป
ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น เช่น ห้องสมุดประชาชน วิธีการที่ใช้น้อยคือ ไป
สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน สำหรับวิธีการที่เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งความรู้ให้บริการมากคือ การ
บรรยาย แจกเอกสาร ให้อ่านเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ วิธีการที่ใช้น้อยคือ การอภิปราย
ปัญหาและอุปสรรคที่ครูและนักเรียนพบมากคือ นักเรียนมาก ครูไม่มีเวลาเตรียมงาน
ไม่มีเวลาพิเศษเพื่อฟังวิทยากร

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง "การใช้แหล่ง
ชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" กลุ่ม
ตัวอย่างคือ ครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร 120 คน
ในจังหวัดใกล้เคียง 108 คน รวม 228 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบ
ถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูสังคมศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงใช้ห้องสมุด
โรงเรียน หนังสือพิมพ์ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แผนภูมิ สหกรณ์โรงเรียนประกอบ
การเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุดห้องสมุดประชาชน โรงงานอุตสาหกรรม
พิพิธภัณฑ์ หน่วยราชการ สถานที่เอกชน สหกรณ์การเกษตรนาทุ่ง และนาเกลือใน
ระดับน้อย

2. วิธีการใช้ที่ครูใช้ในระดับมากที่สุด มอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหา
ความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่น ๆ นอกจากนี้ครูสังคมศึกษาในกรุงเทพมหานครยัง
ใช้วิธีการแนะ หรือพานักเรียนไปรวมกิจกรรมของชุมชน เช่น การทำบุญ เวียนเทียน

ในวันสำคัญทางศาสนาในระดั้มากกว่า

3. ปัญหาการใช้แหล่งชุมชน ครูส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการใช้แหล่งชุมชน การวัดผลและประเมินผลทำได้ไม่เต็มที่ วิทยากรและเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งชุมชนมีน้อย แต่ครูส่วนมากมีความเห็นว่า สมควรใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง รู้จักวิธีการค้นคว้าหาความรู้ เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติของตน

วนิดา เลหาวัฒน์ (2527 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี" กลุ่มตัวอย่างเป็นครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 360 คน ผู้บริหาร 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้สถานที่ประกอบการสอนเรื่องการทำมาหากิน โดยแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรม และใช้บุคคลประกอบการสอน โดยการแนะนำหรือพานักเรียนไปสัมภาษณ์บุคลากร ส่วนกิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนและหลังการใช้แหล่งชุมชน ครูส่วนใหญ่ก่อนไปจะให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีใช้ อภิปรายเรื่องที่จะไปศึกษา เมื่อกลับมาจะสรุปบทเรียนร่วมกัน ครูส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการใช้แหล่งชุมชน แต่ผู้บริหารส่วนใหญ่ของการให้ความช่วยเหลือครูในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนทุก ๆ ด้าน ทั้งครูและผู้บริหารมีความเห็นว่า การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนจะช่วยให้เด็กเรียนมีความรู้และประสบการณ์กว้างขวางขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพที่ผ่านมา พอสรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลการเรียนการสอน การสำรวจปัญหาและความคิดเห็นของครู ผู้บริหาร ความพร้อมของครู นักเรียนและผู้ปกครอง ผลงานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นปัญหาในต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาสำคัญคือ ครูขาดความรู้พื้นฐาน ขาดความถนัดเกี่ยวกับงานแขนงต่าง ๆ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ขาดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับหมวดวิชาสังคมศึกษา ปัญหาสำคัญที่ค้นพบคือเรื่องเวลา เช่น ครูไม่มีเวลาเตรียมงานด้านการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน โรงเรียน

ไม่ได้จำกัดชั่วโมงพิเศษไว้ เป็นต้น ส่วนความคึกคักเกี่ยวกับการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ประกอบการเรียนการสอน ครูและผู้บริหารส่วนมากเห็นว่า สมควรใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น

จากการศึกษาหนังสือ บทความ เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพจะช่วยบรรเทาปัญหาได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญในงานแขนงต่าง ๆ ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ สำหรับฝึกปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องนี้ เพื่อที่จะทราบว่า ครูมีความต้องการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมากน้อยแค่ไหน และนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการสอนจริง ๆ เพียงใด อีกทั้งในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้นั้นประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย